

GA-195

РУДОЛФ ЩАЙНЕР

**МИРОВАТА
НОВА ГОДИНА
И
НОВОГОДИШНИ
МИСЛИ**

**Цикъл от 5 лекции изнесени в Щутгарт
от 21. 12. 1919 г. до 1. 1. 1920 г.**

**по стенографски записки,
непрегледани от лектора**

НЕРЕДАКТИРАН ПРЕВОД

превод от английски: РАДОСЛАВ РАДЕВ

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

	СТР.
1. ПЪРВА ЛЕКЦИЯ 21. 12. 1919 год.....	3
Трите потока в живота на цивилизацията. Мистериите на Светлината, на Човека и на Земята.	
2. ВТОРА ЛЕКЦИЯ 25. 12. 1919 год.....	16
Михаиловият път към Христос. Коледна лекция.	
3. ТРЕТА ЛЕКЦИЯ 28. 12. 1919 год.....	27
Мистерията на човешката воля.	
4. ЧЕТВЪРТА ЛЕКЦИЯ 31. 12. 1919 год.....	37
Нахлуването на духовни откровения от последната третина на XIX век. Мисли в навечерието на новата година.	
5. ПЕТА ЛЕКЦИЯ 1. 1. 1920 год.....	44
Догмата на откровението и догмата на опитността. Духовният знак на настоящото време. Новогодишно съзерцание.	

ПЪРВА ЛЕКЦИЯ

Онези от вас, чули последните лекции, изнесени тук, ще разберат от казаното в тях, че е абсолютна необходимост на нашето време Науката на Посвещението, истинската наука за духовния живот да проникне в цялостната еволюция на настоящото ни цивилизовано общество. Вече казах много относно пречките, които спъват, днес и за в бъдеще, проникването на науката за духовните светове в нашата цивилизация. Най-на- пред, преди всичко друго, има едно чувство, което често съм характеризирал като страх от духовно познание. В настоящото време някой трябва само да каже нещо такова открито, за да бъде то прието от всички страни като един вид обида. Според възгледите на повечето хора, как би могло да се помисли, че в тази епоха, в която е направен такъв блестящ прогрес, хората биха се страхували от каквото и да е вид познание? Хората днес без съмнение вярват, че със своите познавателни сили са в състояние да разберат всичко, практически всичко. Обаче страхът, за който говоря и съм говорил толкова често, не лежи в съзнанието на човечеството. В своето съзнание човек е убеден, че е достатъчно смел да посрещне всеки вид познание. Но дълбоко долу в онази част на душата, за която хората не знаят нищо, и за която те днес дори желаят да не знаят нищо, там лежи този несъзнателен страх. И понеже хората имат този несъзнателен страх, от дълбините на душите им се надигат всякакви основания, които те наричат логични, и обявяват тези основания за логични възражения към Духовната Наука. Това не са логични възражения. Те са само резултат от този страх от Науката за Духа, страх който властва несъзнателно в човешките души. Всъщност, в скритите дълбини на своя душевен живот всеки един знае много повече отколкото си мисли, но не иска това знание, вкоренено в дълбините на душата му да излезе на повърхността, защото в негово присъствие той се страхува. Преди всичко друго човекът предполага едно нещо за свръхсетивните светове; предполага, че във всичко онова, което той нарича свое мислене, във всичко, което определя като свой мисловен свят, има нещо съдържащо се в един свръхсетивен свят. В нашето време дори лица с материалистично съзнание не могат напълно да прогонят неясното чувство, че в света на мислите се съдържа нещо, което някакси насочва към един свръхсетивен свят. И в същото време човек предполага и нещо друго за своя мисловен свят. Той предусеща, че този свят на мисли се отнася към действителната реалност точно така, както образът, видян в отразяващо стъкло се отнася към реалността, отразена от стъклото. Точно както образът в огледалото не е реалност,

така и човекът трябва да признае, че собственият му мисловен свят не е реалност. В момента, в който човек има куража,

безстрашието да допусне, че светът на мислите не е реалност, в този момент той бива също обзет и от копнеж за познание на духовния свят. Тъй като в края на краищата, той би искал да узнае какво е онова, което е наистина там, но от което той вижда само едно отражение.

Онова, което току-що казах, има важно противоположно съответствие. Когато чрез Науката на Посвещението прекосим прага на свръхсетивния свят, нагоре към духовния свят, тогава всичко, което човек преживява тук като сетивна реалност се преобразува в обикновена картина, в изглед. Ние се изкачваме в свръхсетивния свят и точно както, да речем, тук на Земята свръхсетивният свят е огледална картина, съществуващ само като огледален образ, така в свръхсетивния свят Земният свят съществува само като огледална картина. Следователно онзи, който говори от името на Науката на Посвещението, говори съвсем естествено за реалностите на сетивния свят като за "картини". Сега човешките същества усещат това; те чувстват, че онова, на което могат да стоят така удобно, което могат да вдишват така приятно, което могат да виждат толкова лесно без да се налага да правят нещо друго освен, най-много, да отворят очите си като стават сутрин и да ги разтъркат - всичко това се превръща просто в картина. Те усещат това и започват да се чувстват така несигурни, както би се чувствал човек който, изведен на разходка, би бил доведен до ръба на бездна и тогава обхванат от замайването на страха. Следователно, от една страна, човешкото същество чувства, че неговото мислене в сетивния свят е просто съвкупност от картини. От друга страна то чувства - и усеща това дори ако се мами с онзи несъзнателен страх - че онова, което му е казано за свръхсетивния свят, прави този физически свят просто картина. Както казах, това се усеща от хората, и по тази причина те се борят срещу онова, което идва от Науката на Посвещението. Те се противопоставят защото си мислят, че сигурната основа на съществуването ги изоставя, когато техният душевен живот бива, така да се каже, превърнат просто в картина.

Разбира се, в нашата епоха не всеки може съвсем неподготвен да извърши онова, което трябва да се направи от онзи, който понастоящем влиза истински в света на Посвещението. Тъй като всеки, навлизащ в света на Посвещението, не трябва само да познава в него онова, което всяко човешко същество днес би трябвало да се стреми да знае, а също трябва и да живее в него. Той трябва да живее в него, точно както човек живее със своето тяло във физически-сетивния свят. Това означава, че той трябва да извърши, така да се каже, предварително онова, което

във физически-сетивния свят може да бъде направено единствено в момента на смъртта. Той трябва да придобие силата да живее в свят, за който физи-ческата, сетивна част от него не е пригодена. Ако порежем пръста си,

ние чувстваме определена болка, дискомфорт. Защо чувстваме болка, когато порежем пръста си? Поради простата причина, че ножът порязва кожата, мускула и нерва, но не порязва свръхсетивното етерно тяло. Ако имаме ненаранен пръст, нашето свръхсетивно етерно тяло е приспособено към него. Ако порежем пръста (но не можем да порежем етерното тяло) свръхсетивното непорязано етерно тяло не е пригодено към пръста. Това е причината защо астралното тяло тогава чувства болка. Болката идва от непригодеността към сетивната материалност. Но когато човек пресича прага и влиза в духовния свят, тогава в цялото си тяло той вече не е адаптиран към сетивното тяло. Той малко по-малко започва да чувства нещо сходно с онова, което чувства като си пореже пръста. И за това, скъпи приятели, трябва да се мисли като за нарастващо до неограничена степен.

Тогава, естествено, никой не може да си представи какво би сполетяло днешните човешки същества, които често са толкова смели в своето съзнание и толкова жалки в своите души, ако внезапно придобиеха силата да живеят в свръхсетивния свят, ако трябваше да преживеят всичко, идващо от непригодеността към свръхсетивния свят.

Но не само, че човешките същества днес са достатъчно напреднали, за да могат със своите здрави човешки разбирания да проумеят всичко разказвано от онези, които познават живота в свръхсетивното, но това познание за свръхсетивното, тази възприемчивост към науката за свръхсетивното е от абсолютна, безусловна необходимост за здравите човешки разбирания на настоящата епоха. Само това познание за свръхсетивното може да хвърли светлина върху всичко онова, което е толкова хаотично, толкова пагубно в нашето съвременно обкръжение. Живеем в свят, в който се появяват неща, в който се изработват неща, за които трябва да кажем: "Те не могат да продължават така, трябва те да се подложат на промяна." Но човешките същества днес изобщо не вникват в онова, което живее около тях. Да се прозрے онова, което живее около човека днес, е възможно единствено чрез науката на Посвещението, възможно е само когато целият живот на настоящата епоха може да бъде съпоставен с всички явления на живота, белязали еволюцията на човечеството в течение на векове, на хилядолетия.

Дошло е време, когато трябва публично да се казва, че ако ще бъде внесен плодотворен импулс в живота, в живота с неговите съвременни пагубни явления, то това не може да бъде друг, освен принципът на

троичното разделение на социалния организъм. По този начин очите на човешките души ще бъдат насочени към трите основни потока на настоящия цивилизован живот.

Тези три основни потока, както повечето от вас напълно съзнават, са потокът на духовния живот (в пълния смисъл на думата духовен), на политическия правен живот и на външния живот на икономиката и индустрията.

Когато тези три основни потока на живота са поставени пред човешката душа, когато се казва името на всеки един от тях, във всички случаи се включват голям брой явления на живота.

Нека сега прекараме накратко пред нашето духовно виждане тези три потока в тяхната последователност. Ние днес имаме духовен живот. По един или друг начин всеки участва в този духовен живот: Някой, може би защото начинът му на живот се определя от икономически обстоятелства или обществено положение, учи само в основно училище; друг може би е приет по-нататък в образователните ни учреждения. И наученото по този начин от човешките същества живее и действа сред нас в социалния ни живот. Чрез това ние сме свързани с нашите близки. Днес е дошло време, когато трябва сериозно да бъде поставен въпросът: "Откъде е дошъл целият този духовен живот и какво е било онова в течението на неговото развитие, в хода на неговата еволюция, което му е придало характерът, който той носи днес?" Ако се върнем до истинския произход на този духовен живот, трябва да преминем през определени спирки по нашия път. Всичко онова, което характеризира живота на нашите училища, основни и висши - засега пропускам средните степени - ни връща към едно далечно минало. Хората обикновено не знаят колко далеч води това, например в случая на основното училище, че то ни връща във времето на древна Гърция. В основата си нашият духовен живот днес се подхранва от импулси, съществували в древна Гърция под различна форма, и които оттогава просто са били променени. Но тези импулси не водят началото си дори и от древна Гърция. Те произлизат от далечния изток. Преди хиляди години в своя извор на изток те несъмнено имали различна форма от онази, която имали в древна Гърция. В изтока тези импулси принадлежали към Мъдростта на Мистериите. Ако оставим настрана нашия правно-политически живот, заплетен хаотично като във възел с духовния живот, и оставим настрана също и живота на индустрията, на икономиката; ако отделим, откъснем от тях нашия духовен живот, тогава можем да се върнем назад, изкачвайки се по пътя към определени Мистерии на Изтока, произходът на които несъмнено лежи хиляди години назад. Обаче онова, което за

нас днес в образователните институции е суха и безплодна абстракция, лишена от живот, тогава било нещо съвсем живо. И ако се пренесем назад в Духа към онези Мистерии на Изтока, към които сега се насочвам, ние намираме за водачи на тези Мистерии хора, които могат да бъдат определени като обединение

на свещеник, на крал, и в същото време, колкото и странно да звучи на хората днес, на индустриалци, икономисти. Тъй като в онези Мистерии - ще ги нарека "Мистерии на Светлината или на Духа" - се преследвало едно всеобхващащо познание за живота, познание което на първо място целяло да насочва изучаването на човешката природа посредством фактите от света на Небесата и света на звездите. Но това познание било също и мъдрост, чиято цел била да осигурява правата на човешкия обществен живот в съгласие с така придобитото познание. Затова в тези мистерийни центрове се провеждало обучение за гледане на добитък, за обработка на полята, за тресиране на водните пътища и т.н. Тази Наука на Посвещението от дълбоката древност имала тласкаща сила за социалния живот; тя била нещо, което давало пълна свобода на целия човек. Тя била в състояние не само да казва прекрасни неща за доброто и истината, а също можела и чрез самия Дух да управлява практическия живот, можела да го организира и да му придава форма.

Пътят, по който водачите на тези Мистерии поели и който, доколкото за тях било възможно, показвали на хората, принадлежащи към такива Мистерии, бил един път водещ отгоре надолу. Първо, тези Мистерийни водачи се стремели към откровение на духовния свят, после долавяйки истински Духа според основните принципи на атавистичното ясновидство, те слизали до политическия живот, до политическото оформяне на социалния организъм, след това надолу до стопанството и индустрията. Това била Мъдрост с движеща сила за самия живот. Всъщност по какъв път тази мъдрост с нейните движещи живота сили е дошла сред човечеството?

Ако се върнем към епохите преди да станат господстващи Мистерииите, за които сега споменавам, ние намираме в районите на цивилизованото човечество хора с първично атавистично ясновидство, човешки същества които, ако говорили за нуждите на живота, могли да призовават впечатления у своите сърца, у своите души, у своето вътрешно виждане. Те - зи хора били разпръснати из регионите сега наричани Индия, Персия, Армения, Северна Африка, Южна Европа и т.н. Едно нещо, обаче, не намираме в душите на тези човешки същества. То е онова, което днес считаме за нашето най-величествено душевно богатство - интелектът, разу- мът. Жителите на цивиливания свят по онова време още не се нуждаели от разум. Онова, което нашият разум

прави днес, било изработвано в тези човешки същества от подбудите на техните души, и тези подтици били ръководени и направлявани от водачите, които тези хора имали. По-късно в тези региони дошла друга човешка раса, съвсем различна от по-ранното население. Сагите и митовете, а дори също и историята ни казват, че в много древни времена от високите планини на Азия слезли

определени хора, които пренесли форма на цивилизация на юг и югозапад. От Духовната Наука се изисква да установи какви са били тези хора, слезли сред онези по-предишни човешки същества, които просто от своите собствени вътрешни подбуди получавали ръководните сили за всекидневния живот. Чрез духовно-научно изследване ние намираме, че онези, внесли нов елемент в населението, съчетавали две качества, едно от които предишните хора не притежавали. Първоначалните обитатели имали атавистично ясновидство без разум, без интелигентност. Онези, които слезли долу сред тях, също имали нещо от ясновидската сила, но в същото време в техните души бил приет първият зародиш на интелигентността, на разума. Следователно, те внесли в цивилизацията по онова време ясновидство, оплодено с разум. Това били първите арийци, за които ни говори историята, и без да има взаимно противопоставяне между древните по-ранни хора, живеещи от атавистичните сили на душата, и онези, наситили древните душевни сили с разум, без такова противопоставяне възникнало първото разделение на касти, външно, физическо и емпирично, което все още се среща в Азия, и за което говори например Тагор.

Най-видните членова на расата, притежаваща едновременно древното душевно виждане и изгряващия за човечеството интелект, били водачите на онези Мистерии, за които току-що говорих, Мистерииите на Източната Светлина. От тях произлезли Мистерииите на Гърция. Затова можем да кажем: От Мистерииите на Изтока по-късно тръгнал напред потокът на Духа, онази жива мъдрост с нейните живи практически импулси, за които точно говорих. В течение на времето тя преминала в Гърция. Нейното въздействие още може да се проследи в най-древната гръцка цивилизация. Но с напредъка на гръцката цивилизация въздействието отслабвало, водачите изгубили своето древно душевно виждане и разумът все повече се освобождавал от старото ясновидство. От това ръководството на тази цивилизация изгубило своя смисъл, защото това някога имало смисъл само докато водачите били надарени с духовно и душевно виждане, както и с интелигентност. Историята ни казва, че онова, което е имало значение в древни времена, се запазва и в много по-късна епоха. Така намираме човечеството в по-късната гръцка цивилизация все още групирано по начин, който е имал значение за

онова древно време, когато водачите на Мистериите действително били пратеници на Боговете. Онова, което някога било мъдрост с импулс за живот, се преобразувало в гръцка логика и диалектика, в мъдростта на гърците, мъдрост която вече е принудено бледа, сравнена с нейния стар източен извор. В старите източни времена всеки е знаел защо има хора, които са се подчинявали, когато водачите им давали указания в стопанството. В Гърция намираме

разделение на господари и роби. Разделението на човечеството още е там, но смисълът постепенно бил изгубен. И онова, което за гърците все още имало голямо значение, тъй като те поне знаели, че то идвало от древните Мистерии, било още по-отслабено като преминало в нашия съвременен образователен живот. В нашия съвременен образователен живот всичко е станало лишено от жива връзка. Днес преследваме една абстрактна наука. Ние вече не намираме връзка между тази отвлечена наука и външния живот. Потокът от Гърция е влязъл в нашите колежи, в нашите основни и средни училища, в целия обществен културен живот на съвременното човечеството. Днес може да се наблюдава едно странно нещо. Ние срещаме сред хората, с които сме заобиколени някои, които наричаме "благородници", "аристократи". Напразно се опитваме да открием причината защо някоя личност е аристократ, а друга не е, защото човечеството отдавна се е лишило от онова, което разграничава аристократа от неаристократа. Аристократът бил водач в старите източни Мистерии на Светлината. Той можел да бъде аристократ, защото от него идвало всичко, което имало реален и жив импулс в икономическите и политическите дела. Мъдростта изтичайки ставала помалка, деленията които тя правила на групи от хора станали външна отвлеченост без смисъл за онези, чиито животи са въввлечени в нея. От този поток произлязло онова, което наричаме феодализъм. Във външния социален живот този феодализъм живее, толериран от някои, може би досадни за другите, но както и да е. Никой не мисли вече за смисъла, защото той не може да се намери в живота днес, и в нашата съвременна епоха на хаос феодалният произход на нашата абстрактна наука и знание се разкрива доста ясно. И когато съвременният ни духовен живот стана изцяло духовния живот на журналистическия свят, бе измислен един термин, който си е направо словесна жестокост. Чрез този термин хората търсеха да причинят преобразуване на живота ни, но той бе само изразът на крайно разклатен духовен живот - те измислиха термина "духовна аристокрация". Ако някой се опита да обясни какво точно се има в предвид с този термин, той би могъл да каже само: "То е онова което, сега изтискано до краен предел, някога в Мистериите на Изтока имало движеща сила, която работела в най-широки граници в

практическият живот." Терминът в онези дни е имал смисъл, но днес е изгубил всяко значение. И ако някой желае да опише нашия духовен живот, той трябва да си помисли за отчайващо заплетено парче вълна, където всички нишки са усукани заедно. По-специално има три преплетени нишки. Току-що ви описах едната от тях. Нашата основна задача е да разплетем възела.

Нека сега обърнем очите на душата си към втория поток. Този втори поток има друг произход, който също лежи далеч назад в еволюцията на

човечеството. Той също в основата си бил обединен с Мистериите, и точно с Мистериите на Египет. Аз нарекох първия поток "Мистериите на Изтока" или "Мистериите на Светлината". Ще нарека този втори поток "Мистериите на Човека". Тези Мистерии били ориентирани преди всичко да черпят от египетския извор онази мъдрост, която дава силата да се организира човешкият обществен живот, да се установят взаимоотношения между човешките същества. Този поток от Мистериите бил разпространен из южна Европа и после, точно както първият поток преминал през живота на Гърция, този втори поток намерил пътя си към хората в Рим, хора нямащи имагинации. Бих могъл да го нарека "потокът на правата". Той поел своя път през Рим. Всичко онова което, малко по малко, в хода на човешката еволюция се е изграждало като юриспруденция, като законови особености в системата от правни принципи, е отслабеният остатък от познанието на тези Мистерии на Човека.

Втората нишка в нашата цивилизована бъркотия е достигнала до нас по този начин, но много променена, преобразувана след преминаването си през неимагинативния римски ум. Няма да разберем съвременния живот докато не узнаем, че дори и днес хората не са плодотворни нито в духовния, нито в правовия живот; докато не узнаем, че тези и двата сме ги приели отвън - първият след като изминал дългия път от Мистериите на Изтока през Мистериите на Гърция, а вторият - дългия път от Мистериите на Египет през Рим. Днешното човечество е безплодно що се отнася до живота на Духа и живота на правата. Бихме могли да изложим много случаи за да докажем това твърдение, но ще бъде достатъчно ако изтъкнем пътищата, поети от Християнството.

Когато Християнството се опитваше да навлезе в света, къде трябваше да се появи Христос Исус, така че онова, което Той трябваше да даде на света, да можеше да намери опорна точка? Той трябваше да се появи на изток. В живеещото на изток Той трябваше да намери място на онова, което трябваше да предаде на човечеството. Мистерията на Голгота е факт. Онова, което човечеството знае за нея, е в процес на изграждане. Онова, което хората първо трябваше да кажат за Мистерията на Голгота,

се изразяваше в останалото за тях още от Мистериите на Изтока. Те обградиха Мистерията на Голгота с науката и мъдростта на Мистериите на Изтока, и с тази мъдрост се опитваха да я разберат. В ранните гръцки църковни отци намираме, че има нещо от това Християнство.

Да посочим друга проява от същия вид: Какво се случи, когато западната цивилизация бе станала напълно безплодна и нейните представители търсеха лечително средство? В Англия и Америка се събраха малко на брой хора и взеха мъдростта на завладения и поробен индийски народ. С други думи, те отидоха още веднъж на изток, за да търсят там духовния

поток, да търсят на изток останалото от древния духовен поток. От това възникна Теософията от Англо-Американски тип, която се опитваше да черпи от този извор, но под формата, която той бе приел в настоящето. Безплодието на съвременния духовен живот е онова, което най-силно би поразило всеки, особено в западните страни.

Вторият поток е онзи, отнасящ се до политиката и правата и преминал през Рим. В него ние намираме произхода на нашия политически и правен живот. Този поток, който се е влял и все още е активен в правния ни живот, е дошъл по страничен път от Рим. Затова в нашата цивилизация, преминаващото в духовния ни живот също е било получено чрез римската правно-политическа система. На това се дължат толкова много ано- малии. Дори Християнството, разпространявало се на запад от римските граници, приело обуславяна от този факт форма. В какво се превърна религиозният елемент при своя преход през римския свят? Той стана онази голяма правна система, която наричаме римска Католическа религия. Там Бог със своите съпровождащи богове е в основата си Същество, управляващо според римската представа за справедливост, само дето Той е в свръхсетивния свят. Тук намираме установени идеите за дълга и неиз- пълнението, които всъщност са само правни идеи, идеи които никога не са съществували в Мистериите на Изтока или в гръцката философия за живота. В това Християнство са установени юридическите римски прин- ципи. То е религиозен поток, пропит със законност. Всичко, намиращо израз в живота може да приеме красива форма, но трябва да признаем, че правно-политическата сцена, в която Богът на Света става Съдията на Света и завършва цялата еволюция на Земята с правно дело, дори онази великолепна картина на Микеланджело в Сикстинската Капела е просто възхитителен израз на Християнството, напоено със законност. Точно това Християнство, пропито със законност, намира своята кулминация в "Страшният Съд". Трябва да развием възела на нашия духовен, политически и стопански живот така, че да можем да видим какво всъщност се съдържа в него,

тъй като живеем в една хаотична цивилизация. В нея работят три потока, и ние трябва да ги отделим един от друг.

Третият поток, дошъл в нашата хаотична цивилизация, произлиза повече от север. Също много е проникнало в него, но по друг начин. Този поток е бил запазен до днес, особено в социалното устройство на Англия и Америка. Ще говоря за този поток като за "Мистериите на Земята", Мистерии на Севера или на Земята. Този поток, развил се най-напред като примитивна духовност от Мистерии на Земята, поел по различен път от онзи на съществения духовен живот на изтока. Аз казах, че на изток пътят водел отгоре надолу, първо разкривайки се като Мистерии на

Небесата и на Светлината, и после преминавайки надолу в политика и стопанство. Тук на север нещата възникнали от стопанството, от индустриалния живот. Източникът, разбира се, е изчезнал от обичайния съвременен живот. Ние го забелязваме най-вече в древните обичаи, които още оцеляват тук и там; такива обичаи, като описаните в разказите на древната скандинавска цивилизация, на която английската цивилизация е разклонение, например шествията през селата в определено време на годината с бик, който трябва да оплоди стадото крави, украсени с венци. Това ще рече, че отгоре надолу възниквал копнеж по духовния живот. Пътят води отдолу нагоре. Всичко, дори и онова, съществувало като примитивна духовност, било взето от индустриално-стопанския живот. Всички празненства били свързани със стопанския, индустриален живот, всичко изразявало нещо от значението на стопанския живот. Точно както в източната цивилизация пътят водел отгоре надолу, така тук на север пътят трябвало да води отдолу нагоре. Посредством правния живот човечеството трябвало да бъде издигнато отдолу, от стопанството, до Мистерии на Духа. Човечеството още не е напреднало много по този път отдолу нагоре.

Ако изследваме правния живот, живота на законите и справедливостта, какъвто се е развил в областта на Западна Европа, ние го намираме изцяло обърнат към Рим. Ако изследваме духовния живот, ние не го намираме така просто насочен на изток както онази индийска Теософия, за която вече говорих. Но ние намираме, че онова, което е оцеляло като вроден духовен живот, което не било взето от изток и не било наситено с законности от Рим, често намираме този своеобразен духовен живот борещ се да се освободи от стопанския живот, и с тежък труд работейки да се освободи.

Нека вземем характерен пример. Такива философи, такива учени на естествената наука като Нютон, Дарвин, Хюм, Мил, Спенсър могат да бъдат разбрани само ако видим как те са се развили от стопанския

живот, как са се стремели да поемат път нагоре. Мил, например, като държавен икономист, може да бъде разбран само ако разберем обкръжаващото го икономическо положение. Можем да разберем английските философи само ако ясно схванем икономическата основа на тяхната среда. Тази основа е нещо неделимо от третия поток, потокът на "Мистериите на Земя-та", потокът който движи своя път отдолу нагоре. Този, третият поток, засега е съвсем непречистен.

И така тук, във възела на т.н. цивилизация ние имаме трите нишки, работещи хаотично. В известен смисъл винаги е имало недоволство срещу тази плетеница, най-малкото на запад. В Америка, където икономическият живот е извлечен от Мистериите на Севера, ние намираме теории,

изградени научно, но лишени от дух, чужди на Духа. Америка получи своя правно-политически живот от Рим. Духовните неща бяха взети от изтока. В централна Европа също е имало много недоволство, и бяха направени различни усилия да се схванат тези неща в простата им яснота; в духовния живот с най-голяма проникателност в онова, което трябва да нарека Гьотеанизъм. Гьоте, който се опитваше да се избави от правната система в сферата на естествената наука, е показателен за този бунт срещу чисто източния духовен живот. Тъй като правният елемент бе навлязъл също и в естествената наука. Ние говорим за "природни закони". Изтокът никога не би говорил за закони на природата, а за Властта на Космическата Воля. Терминът "природен закон" произлиза от страничния поток на юриспруденцията. Той пропълзва в природознанието като през прозорец и стана "природен закон". Гьоте искаше да улови чистото явление, чистия факт, основното явление. Докато не прочистим нашата естествена наука от нейната зависимост от юриспруденцията, никога няма да постигнем изчистен културен живот. По тази причина Духовната Наука навсякъде почива на факти, и посочва т.н. "закони" само като вторични явления.

Също откриваме и определен бунт срещу римската правна система, бунт който още в умовете на много хора клони към социализъм. Например пруският министър Вилхелм ван Хумболд в своя хубав трактат "Ограниченията на държавната дейност" показва вълнуващо се в него нещо от този импулс да се освободят културния и стопанския живот от чисто държавния живот. В тази малка книжка живее импулсът да се отдели политическото от другите ръководни сили. Така също и в немската философия живее този бунт срещу онова, което просто е "старо". Но само чрез здрав усет за онова, което Науката на Посвещението може да даде относно произхода на настоящия ни културен живот, хората могат да добият сигурна опора; само посредством такова разбиране в

еволюцията на човешката цивилизация може да навлезе лечебното, може да навлезе здравето.

Особено в Източна Европа винаги е имало чувство на необходимост от правилно взаимодействие на тези три елемента на настоящия ни културен живот. От тези три потока най-отличителен в изразяването си е онзи, дошъл на запад от севера. На запад всичко е подчинено на икономическо-индустриалния живот. От правния елемент има много в Централна Европа, докато много от възникналото от Мистериите на Изтока, от Мистериите на Светлината, може да бъде намерено в Източна Европа и Азия. Там, където още господства системата на кастите, намираме нещо в смисъла на онзи стар феодализъм, произлязал от Духа. Животът, проникнат със законности е отгледал съвременната буржоазия. Буржоазията

е резултатът на потока на правата. Тези неща трябва да се виждат сега с пълна яснота; и импулсът към това ясно разпознаване вече лежи в несъзнателната част на човека, но само Духовната Наука може да изведе този копнеж, този импулс до пълна яснота.

През XIX век отново и отново можем да видим как сред цялата бъркотия от съвсем неопределени импулси хората се бореха да постигнат идеали за бъдещето. Хората особено желяеха да сложат край на отвлечените отношения, които преобладават днес между хората. Духовният живот е толкова отслабнал, че живее в нас като абстракция; а икономическият живот се бори и се мъчи да намери пътя отдолу нагоре.

В Източна Европа, където сега се изработват неща от такава тревожеща, унищожителна значимост, за пръв път в обръкания XIX век бе показано как някои хора се опитваха да се подготвят за бунта срещу този хаос на цивилизацията. Руските революционери от втората и последната третина на XIX-то столетие се опитваха в частност да обогатят остатъка, останал на изток на ранен етап на духовен живот, с онзи елемент в Централна Европа, който вече се бе разбунтувал срещу традицията. Сред тези руснаци намираме в тяхната кореспонденция един с друг как те изтъкват, че вече в Централна Европа интелектът, чисто абстрактният живот на разума се стареа да пропиет себе си с определена духовност. Отново и отново се появява твърдение като следното: "В немската философия е бил направен опита още веднъж интелекта, изгубил своето древно душевно виждане, да бъде издигнат до определена духовност." В Източна Европа те искаха да направят себе си интимно запознати с този опит в Централна Европа, и това интимно познание се отразява в начина, по който тези руски революционери си пишат един на друг. Те много ценят философът Иван Петрович. Те говорят много от неговата философия, как той е издигнал себе си до

чистата мисъл, опитвайки се да внесе отново Духа в диалектичката игра на мисли на западната култура. Те се опитваха да правят изводи от неговата философия. За да изразят по-добре своето собствено чувство на близост с него, те не го наричаха "Хегел", а "Иван Петрович". В техните стремежи виждаме предизвестено онова, което по-късно трябваше да работи толкова разрушително.

В нашата епоха ясното мислене трябва да обхване цялата Земя. Трябва да се направи всичко, за да се помогне за победата на ясното мислене. Но трябва да бъдем напълно съзнателни за всичко, което е срещу нас, когато правим опити да достигнем това ясно мислене, и че измежду многото други неща имаме срещу нас и човешката любов към леснотата. Ние трябва да отклоним себе си от навика да се грижим за удобството на хората. Тъй като човечеството се нуждае от Духа, и триумфът на Духа не се докарва от удобните пътища, по които толкова често се върви

днес. Днес хората се борят срещу навлизането на Посвещението с най-забележителни средства.

Наскоро бях информиран за нещо, което е знаменателно в историята на културата. Ще ме поправите ако сбъркам, понеже самият аз не съм бил там. На събрание, на което председател бил протестантски свещеник, един от нашите приятели направил няколко цитата от Библията. Тяхната истина не се харесала на председателя, който тогава използвал изразът "Тук Христос греши"! Правилно ли го пресъздадох? (Съгласие.) Днес, когато някой вече не може да докаже правотата на своя собствен възглед, самият той е безпогрешен, а Христос не бил прав! Стигнахме дори и до това.

Всички тези неща свидетелстват за истинския характер на онова, което го има като духовен живот днес в човечеството. Там, където духовният живот е достигнал до най-крайна абстракция, той повече не може да остане в сферата на истината. Но ние трябва да забелязваме онова, което действително съществува.

Списанието "Троичният социален организъм" наскоро публикува съобщение за проведено събрание тук в Шутгарт, където от Римо-Католическа страна, но в съгласие с Протестантското, е била направена съпротива на учението, дадено от Духовната Наука. И е записано, че водещият духовник е казал, че не била необходима дискуссия, защото хората могат да се информират за доктрината на д-р Щайнер от писанията на неговите опоненти, а трудовете на самия д-р Щайнер не може да бъдат четени, защото папата ги е забранил. Всъщност, това е последният указ на Светото Папство и той важи особено за католиците - указът, че на католиците се забранява да четат Антропософски съчинения. Римо-католиците, следователно, официално са задължени

да търсят информация за онова, което преподавам, в писанията на моите опоненти, и не им е позволено да четат написаното от самия мен. Всеки от другата страна, който познава цялото устройство на Римо-Католическата църква, как индивидът е така намесен в нея, че той е само представител на цялата организация, трябва с цялата си добросъвестност, от дълбините на своята душа да зададе въпроса, касаещ моралния аспект на такъв похват. Може ли по някакъв начин такъв метод да бъде съгласуван с човешкия морал? Не е ли той дълбоко неморален? Такива въпроси трябва да бъдат задавани смело днес без никаква милост. Живеем в сериозно време и не може да продължим да спим по лесен, обичащ удобството и ленив начин. Трябва да се изказваме открито за тези неща. Ако покажем неморалността на съвременната неистина в правилната светлина, това ще подейства оздравително.

Неотдавна ми бе донесена статия на един доктор по социология. Започваше горе-долу така: "Каква разлика има между ясните мисли на Ваксвайлер и неясните мисли на д-р Щайнер! Но този д-р Щайнер бе близък приятел на Уилям II и се предполага, че е помогнал на Уилям II с важен съвет, особено в последните години. Така че някой може дори да нарече този човек Распутинът на Уилям II." Следващото изречение продължава: "Ние няма да направим себе си проводници на такъв слух." И днес има много хора с този манталитет, хора изоставени от всеки дух на правдивост, и каквото и да казват те, то е извън сферата на истината.

Тук виждаме две неща. Първо, моралната деградация на човек, който прави себе си преносител на тази мълва, и след това чудесната му логика, когато казва: "Понеже разпространявам този слух сред моите читатели, аз не правя себе си разпространител на този слух." Безброй хора мислят по този начин. Онова, което те казват, няма истинност в себе си. Не мога да кажа "Аз казвам нещо, защото не го казвам". Но това се казва от мосю Ферriere, човекът написал статията, от която току-що четох. Не можем да влезем във взаимоотношения с толкова изкривени морално хора. Мога само да твърдя, и се надявам, че това ще бъде внесено при тази авторова бележка, че имах следните взаимоотношения с Уилям II. Веднъж около 1897 год. бях седнал в един театър в Берлин, в средата на предната редица, и Уилям II седна в кралската ложа и аз го видях на разстояние колкото от тук до края на тази стая. Вторият път бе, когато той вървеше зад ковчега на гранд-дукесата на Ваймар, и тогава бе доста далеч от мен. Третият път бе на Фридрихщрасе в Берлин, когато със своята свита и с маршалския жезъл в ръка той яздеше през улиците и целият народ викаше "ура" след него. Това са всички взаимоотношения

с Уилям П, които съм имал. Никога не съм имал други, нито съм ги търсил. Така възникват днес твърденията и много от онова, което четете на хартия с печатарско мастило няма повече стойност от долния слух, използван да направи Антропософията ерес в католическите страни. Днес такива неща трябва да се проследяват до техния произход. Не е достатъчно те да се вземат само като думи. Хората трябва да свикнат да отиват до източника на онова, което се твърди.

Чувство за истинския произход на фактите във външния свят ще се развие в човечеството само от задълбочаване в истинската Духовна Наука.

ВТОРА ЛЕКЦИЯ

Когато съм имал повод в последните години да говоря по някой от големите годишни празници Коледа, Великден или Петдесетница, съм се чувствал длъжен да кажа, че нямаме право, особено при съществуващите днес условия, да честваме тези събития по стария обичаен начин;

нямаме право да забравяме ширещото се страдание, ширещата се болка на времената и само да си припомним най-великото Събитие, случило се в Земната еволюция. Наш дълг е, стоейки на основата на нашето духовно схващане за света да осъзнаем така пълно всичко, посочващо упадък на човешката цивилизация днес, че това осъзнаване да насити нашите мисли дори около Коледната елха. Несъмнено е наш дълг да приемем раждането на Христос Исус в нашите сърца, в нашите души, и да не затваряме очите си за страшния упадък, връхлетял т.н. култура на човечеството.

Това за нас е времето да породим следния въпрос: "Мисълта за Коледа не е ли понесла съдбата също да бъде обхваната от силите на всеобщия упадък?" Когато се говори за Коледа днес, още ли съзнаваме онова, което човек би трябвало да съзнава, когато издига своите мисли и чувства към съзерцаване на празника на Христос? Изобщо осъзнават ли хората истинското значение на онова, което навлезе в човешката еволюция при Мистерията на Голгота?

Ние украсяваме своите елхи, повтаряме обичайните думи и фрази свързани с Коледния празник, но всички ние твърде често избягваме да отворим напълно своите очи, избягваме да пробудим напълно съзнание си за нуждата да си кажем: "Тук също има упадък. Къде си Ти, О Христова Сила, Ти Която можеш живо да предизвикаш нов възход?" Тъй като трябва да ви е достатъчно ясно от лекциите, изнасяни от много години в нашите кръгове, че само чрез силата на Христос ще бъде

възможно да се пониже залязващата цивилизация с онзи импулс, който може да и даде ново възраждане.

В тези дни трябва често да си помисляме за хората от средата на XIX век, или от последната му третина, които от определен материалистичен манталитет говореха съвсем различно от начина, по който много хора говорят днес. Те говореха по-честно отколкото повечето хора днес. Бих искал да ви припомня една личност, един истински материалистичен ум - Давид Фридрих Щраус. Вие знаете, че неговата книга "Старата вяра и новото" е нещо като Библия на материализма.

Сред въпросите, зададени от Щраус в тази книга, стои следният: "Можем ли още да бъдем християни?" Той отговаря на този въпрос и забележителното в неговия отговор е това, че той идва от ум, в основата си материалистичен, но в същото време честен.

Давид Фридрих Щраус изгради световна сграда от мисли, от идеи, формирана изцяло според материалните, физични закони. Той постави човека в нея в световен ред, в който човешката природа съдържа само физични закони. От тези убеждения Щраус отговори на въпроса "можем ли още да бъдем християни" с категорично "не". Защото хората, верни на

възгледите на естествената наука, които Щраус поддържаше в съгласие със съзнанието на своето време, не могат да бъдат християни.

Така в това "не" на Давид Фридрих Щраус се изразява едно фатално, но изцяло честно мнение, и в нас днес често възниква чувството: дали обществените защитници на тази или онази религиозна вяра са толкова честни, колкото бе Давид Фридрих Щраус? Нима те не виждат, че макар и да използват името на Христос, всъщност са дейни противници на Християнството?

Скъпи приятели, ние не смеем да се отдадем в тези дни на безгрижието, нито да затворим очите си за съществено важните събития на настоящото време. Може да не ви изглежда свързано с Коледа, въпреки че за мен действително е така, че се насочих към опитност, която дойде до мен чрез един вид духовно изследване като действителен факт на днешния ден.

Всички познавате онези личности, които до голяма степен са отговорни, особено в Централна Европа, за ужасните условия в които сме въввлечени, доколкото някое човешко същество може да се нарече отговорно за тези неща. Какво направиха тези хора, когато бедата се стовари върху Европа? Те написаха книги! Ние имаме книги, написани от всякакви видове хора.

С помощта на Духовната Наука може да се направи следният опит. Може да бъде зададен въпросът, но напълно в съгласие с Духовната Наука:

"Какви форми на мисълта ни говорят от по-голямата част на тези оправдаващи себе си книги?" Опитвал съм се добросъвестно да отговоря на този въпрос от всички страни. Питал съм се: "От какъв вид са мисловните форми на тези хора, от които съдбата на Централна Европа зависи толкова много?" Ако не преминем в абстрактното, а навлезем в тези неща в реалността, ние сравняваме две неща. По този начин стигнах до едно сравнение, когато си зададох въпроса: "През кой период в нормалния ход на еволюцията в Европа са били развити мисловни форми като онези, които намираме у водещите личности по време на световната война?" След добросъвестно подробно разглеждане на фактите ми стана ясно, че хората са мислили по този начин около времето на римлянина Юлий Цезар. Няма разлика между душевният и мисловен живот на Юлий Цезар по времето, да речем, на неговите войни в Галия и начина, по който такива съвременни личности формират своите мисли. Това означава, че тези хора са останали в мисловния си живот напълно незасегнати от Християнството, тъй като Цезар е живял преди Мистерията на Голгота да се състои в еволюцията. Дори и името на Христос Исус да е понякога в устите им, душевният живот на тези хора се е развил по такъв начин, че той няма нищо общо с истинското Християнство.

Като резултат от нашите многостранни проучвания ние знаем, че ако нещо се развие в собствения си период, то по принцип е добро за човечеството, но и че нещата стоят по друг начин, когато това нещо остане неподвижно и излезе на преден план по-късно. Когато това се случи, когато например подходящото за времето на Цезар играе роля в XIX век, то онова, подходящо за дните на Цезар, се преобразува в нещо луциферическо. Защото онова, което би трябвало да е работило правилно в друг период, ако остане в застои, става луциферическо. То наистина е в основата си луциферическо.

Сега може да попитаме: "Как става така, че хора, чиято съдба ги е поставила във водеща позиция, имат в своя живот нещо, останало назад по такъв начин?" Ако на този въпрос ще бъде отговорено, то ние трябва да обърнем вниманието си към онези, които твърдят, че са изпълнили своя духовен живот с Христовия импулс, но които всъщност работят в анти-Христова насока. Нека обърнем нашето внимание на много официални представители на религиозни вероизповедания, хора претендиращи да говорят според Евангелията, но които в наши дни са против всичко, което всъщност се казва за живия Христос в тях. Най-анти-Христовите личности често се намират днес сред духовенството, сред проповедниците на т.н. Християнски вероизповедания.

Ако сред другите трудове хората изследват една книга - считана от мнозина за диктуваща модата - озаглавена "Das Wesen des Christentum" ("Същността на Християнството") от Адолф Харнак, те биха намерили отговор на този въпрос. Ако в тази книга името на Христос беше задраскано и заменено с името на един Бог, общо взето малко познат, един Бог който контролира и прониква в човешкия живот точно както контролира и прониква в природата; ако името на Христос беше задраскано и заменено с името на Яхве от Стария Завет, тази книга щеше да бъде по-близо до истината отколкото е сега, и тогава щеше да има някакъв смисъл.

Фактите са, че Адолф Харнак не знае нищо за истинското Христово Същество, че няма и най-бегла идея за истинското Същество на Христос, че почита универсален неопределен Бог и обозначава този универсален неопределен Бог с името Христос. А кой е Адолф Харнак? Адолф Харнак бе станал модерния богослов на кръговете, подготвили почвата за духовните наклонности на онези личности, за които говорях. Понеже вече не идва никакво истинско откровение за Христос от представителите на тези вероизповедания, ние не можем да намерим в събитията на днешния ден, сред хората свързани с тези събития, никакво разбиране за истинското откровение на Христос.

Едва ли означава много за хилядите, за милионите хора в настоящето, когато те говорят за Коледния празник; защото те не знаят нищо за

Христовото Същество в смисъла, който е толкова необходим на нашето време. Трябва да се вгледаме в тези неща ако желаем да разберем истинските причини за падението в съвременните събития, и в живота на човечеството вътре в тези събития.

Често съм ви говорил тук за онова важно събитие, което се случи в последната третина на XIX век, събитието чрез което бе установена една специална връзка между Архангелската Сила, онова Същество което наричаме Архангел Михаил, и съдбата на човечеството. Напомнял съм ви, че от ноември 1879 год. Михаил е регент, така да се каже, на всички онези, които се опитват да дадат на хората целебните сили, необходими за техния здравословен прогрес.

Скъпи приятели, днес ние знаем, че когато се посочва такава тема, посочването се отнася за две неща: първо за обективния факт, и второ за начина по който този обективен факт е свързан с онова, което хората желаят да приемат в своето съзнание, в своята воля. Обективният факт е просто този, че през ноември 1879 год., отвъд сферата на сетивния свят, в свръхсетивния свят се състоя събитие, което може да се опише така: Михаил е добил за себе си силата, когато хората стигнат до там да го срещнат с цялото жизнено съдържание на своите души, така да

пронижат себе си с неговата сила, че да бъдат способни да преобразуват своята стара материалистична интелектуална сила - която по онова време бе станала силна в човечеството - в духовна интелектуална сила, духовна сила на разбиране. Това е обективният факт; това се случи. Относно него можем да кажем, че от ноември 1879 год. Михаил влезе в други отношения с човека спрямо онези, в които той бе по-рано. Но от хората се изисква те да станат служители на Михаил.

Какво имам предвид с това ще ви стане съвсем ясно от следното обяснение. Вие знаете, че преди Мистерията на Голгота да бъде завършена на Земята, евреите на Стария Завет почитаха своя Яхве (или Йехова). Онези сред еврейските свещеници, които поглеждаха в пълно съзнание към Яхве добре знаеха, че не могат да го достигнат направо с човешките възприятия. Държеше се самото име Яхве да бъде непроизносимо и ако то трябваше да се изговори се правеше знак, знак който наподобяваше определена комбинация от знаци, които опитваме в изкуството евритмия. Еврейското духовенство обаче добре съзнаваше, че хората можеха да се приближат до Яхве чрез Михаил. Те наричаха Михаил "Лицето на Ях- ве". Точно както ние се учим да опознаваме човека, когато погледнем лицето му, точно както си вадим заключения за добротата на неговата душа от неговото изражение и за характера му от начина, по който той ни гледа, така духовниците на Стария Завет, чрез атавистичното яснови- дство, което в сънищата им нахлуваше в техните души, желяеха да

получат от лицето на Яхве, от Михаиловата връзка с Яхве онова, което още не бе възможно за човечеството да получат.

Становището на това духовенство спрямо Михаил и Яхве беше правилното. Тяхното становище към Михаил бе правилно, защото те знаеха, че ако човек по онова време се обърнеше към Михаил, той можеше да намери чрез Михаил силата на Яхве, която за човечеството по онова време бе правилно да търси.

Оттогава на мястото на Михаил се появиха други регенти на душите; но през ноември 1879 год. Михаил отново пое инициативата и може да участва в душевния живот на онези, които търсят пътищата към него. Тези пътища днес са пътищата на духовно-научното познание. Можем да говорим за "пътищата на Михаил" точно като за "пътищата на духовно-научното познание".

Но точно по времето, когато Михаил влезе по този начин във взаимоотношения с душите на хората с цел отново да стане техен вдъхновител за три столетия, по същото това време демоничните противоборстващи сили, предварително подготвили се, издигнаха най-силна съпротива срещу него, така че през света премина един призив по

време на нашите т.н. военни години, всъщност години на ужас, призив който стана голямото световно неразбирателство, което сега изпълва сърцата и душите на хората.

Нека разгледаме какво щеше да се случи с евреите от Стария Завет, ако вместо да се доближават до Яхве чрез Михаил, те се бяха опитали да го приближат директно. Те щяха да станат нетолерантни хора, национално себични хора, заети с издигането на своята собствена нация, една нация мислеща само за себе си. Понеже Яхве е Богът, свързан с всички природни същества, и във външно-историческото развитие на човечеството той се разкрива чрез връзката на поколенията, както тя се изразява в най-основните способности на хората. Само защото древните евреи желяеха по онова време да се приближават към Яхве чрез Михаил, те се спасиха от това всенародно да станат толкова егоистични, че Христос Исус да не можеше да произлезе от измежду тях. Те бяха проникнати с Михаиловата сила, каквато беше тя в тяхното време, и затова евреите не бяха така силно проникнати със сили, отдадени на национален егоизъм, какъвто щеше да бъде случаят, ако те се обръщаха директно към Яхве.

Днес Михаил отново е регентът на света, но човечеството трябва да се свърже с него по нов начин. Защото сега Михаил не е лицето на Яхве, а лицето на Христос Исус. Днес трябва да се доближим до Христовия импулс чрез Михаил. В много отношения човечеството още не е преодоляло всички пречки за това. Човечеството е запазило атавистично старите способности за възприятие, чрез които Михаил можеше да бъде добли-

жен, когато бе още посредник на Яхве; и така днес човечеството има неправилно отношение към Михаил. Това погрешно отношение към Михаил е явно в едно много характерно явление.

През годините на войната постоянно чувахме световната лъжа: "Свобода за отделните народи, дори за най-малките народи." Това е в основата си погрешна идея, защото днес, в Михаиловия период, най-важното нещо са не групите хора, а човешките индивидуалности, отделните хора. Тази лъжа не е нищо друго освен усилието всеки отделен народ да се проникне не от новата сила на Михаил, а от силата на старото, пред-Християнско време, с Михаиловата сила от Стария Завет. Колкото и парадоксално да звучи, днес има тенденция сред т.н. цивилизовани народи да преобразуват в нещо луциферическо онова, което бе оправдано сред еврейския народ от Стария Завет, и да направят от това най-мощния импулс във всеки отделен народ.

Хората днес желаят да изградят републиките на Полша, Франция, Америка и т.н. върху мисловна система, подходяща за старозаветните време-

на. Те се стремят да следват Михаил така, както бе правилно той да бъде следван преди Мистерията на Голгота, докато хората намираха чрез него племенния Бог Яхве. Днес Христос Исус е Онзи, Когото трябва да се стремим да намерим чрез Михаил, Христос Исус - Божественият Водач на целия човешки род. Това означава, че трябва да търсим чувства и идеи, които нямат нищо общо с човешките различия от какъвто и да било вид на Земята. Такива чувства и идеи не могат да бъдат намерени на повърхността. Те трябва да се търсят там, където туптят духовната и душевната част на човека, т.е. по пътя на Духовната Наука. Нещата стоят така, че ние трябва да решим да търсим истинския Христос по пътя на Духовната Наука, т.е. по Михаиловия път. Само чрез този стремеж към духовната истина ще бъде търсен и намерен истинският Христос; в противен случай би било по-добре да угасим Коледните светлини, да развалим всички Коледни елхи и най-накрая да признаем истината, че не искаме нищо, което да ни напомня какво внесе Христос Исус в човешката еволюция.

Пред-Християнските начини на мислене ни говорят от мемоарите на нашите съвременници, т.е. начините на мислене в нашето време са анти-Християнски. Когато хора, които се държи да бъдат представителни правят изявления като тези на Уилсън от четиридесетте точки, от такива изказвания не отеква нищо друго освен чисто старозаветна мисловност, една мисловност, която в нашето време е станала луциферическа.

Откъде идва това, скъпи приятели? Какво стои всъщност пред нас? Когато пътуваме назад през периодите на човешката еволюция до Мистерията на Голгота ние намираме, рано в хода на източната цивилизация, в

онази цивилизация от която се е развила днешната китайска цивилизация, една човешка личност, която бе външното възплъщение на Луцифер. Луцифер наистина е ходел по Земята по онова време в човешко тяло. Той бе онзи, който донесе онази човешка светлина, която намираме в основата на древната пред-Християнска мъдрост с изключение на юдаизма. В изкуството, философията и държавническото изкуство на Гърция още действаше много от онова, което произлезе от тази Луциферова инкарнация хиляди години преди Мистерията на Голгота.

Трябва да се постараете ясно да разберем, че онова, което днес наричаме човешко разбирателство е винаги, докато не сме го одухотворили, дар на онзи Луцифер. Ние не трябва да поддържаме само по прозаичен, буржоазен начин едностранчивата идея, че всичко луциферическо е ужасно и трябва да се отървем от него. Колкото повече се опитваме да се избавим от Луцифер, толкова повече ние сме управлявани от него, тъй като бе необходимо през хилядите години човешка еволюция да проникнем в наследството на инкарнирания Луцифер. След това дойде

Мистерията на Голгота. И в бъдещето ще дойде време когато, точно както Луцифер бе въплътен на изток в Земен човек, за да подготви езичниците за Християнството, така на запад ще се състои Земено въплъщение на самия Ариман. Това време приближава. Ариман действително ще се появи на Земята. Точно както Луцифер е ходил по Земята, и както Христос е вървял по Земята, така и Ариман ще ходи по Земята, носейки със себе си извънредно нарастване на силата на човешкото Земено неразбирателство. Ние хората нямаме задачата да попречим по някакъв начин на тази инкарнация на Ариман, нашата задачата е така да подготвим предварително човечеството, че Ариман да бъде преценен по правилния начин. Защото Ариман ще има задачи, той ще трябва да направи това и онова, и хората ще трябва да оценят и използват правилно идващото в света чрез Ариман. Хората ще могат да направят това само ако са способни да се приспособят сега по правилен начин към онова, което Ариман вече изпраща към Земята от световите отвъд с цел да контролира икономическия живот на Европа без да бъде забелязван. Това не трябва да става. Ариман не трябва да контролира икономическия живот на Европа без да бъде забелязван. Ние трябва да се научим изцяло да познаваме неговите особени качества. Ние трябва да можем да му се противопоставим с пълно съзнание.

Докато изнасям лекции тук в Щутгарт аз ще изтъквам много, че ние трябва внимателно да наблюдаваме човешката еволюция до времето на Аримановото въплъщение, така че когато то се състои да можем да знаем как правилно да го преценим. Днес само ще ви обърна внимание на още едно нещо. В това отношение много от съвременните тълкувания на

Евангелията са точно толкова лоши, колкото и най-лошите материалистични схващания. Когато представителите на т.н. религиозни общества днес приемат Евангелията точно както са написани, и когато се отхвърля всяко ново разкритие, такава преданост към Евангелията, такъв начин за придържане към Християнството е наистина най-добрият начин да се подготви Аримановото появяване на Земята. Огромна част от представителите на т.н. днешни вероизповедания усилено работят за Ариман; те оставят незабелязана истината: "Аз съм с вас винаги, дори до края на Земята епоха" ("Аз съм с вас през всичките дни до свършека на света." Мат. 28:20 - бел. пр.), когато обявяват за еретично всичко, което произлиза от непосредственото виждане на Христос днес. Те оставят тази истина незабелязана, защото е по-удобно да вземат Евангелията само в буквален смисъл, а това означава да се придържат към онова, което те смятат, че трябва да бъде буквалното тълкуване на Евангелията.

Човечеството трябва да бъде защитено чрез мъдростта от разглеждане на Евангелията по този начин, защото четирите Евангелия, според външно-физическото разбиране, си противоречат едно на друго. Онзи, който днес не върви към духовно обяснение на Евангелията, разпространява неистинно тълкувание на тези Евангелия, защото той заблуждава хората що се касае за външните противоречия, които могат да се намерят в четирите Евангелия. Онзи, който мами хората относно нещата, които най-живо ги интересуват, подпомага най-добре успеха на Ариман.

В настоящето най-важно за човека е да постави Христос в центъра между Луцифер и Ариман. Христовата Сила трябва да проникне в нас. Но като хора ние трябва винаги да търсим равновесието между егоистичния възторг, който е насочен към това да ни издигне над самите нас, и материалистичния ум, който чрез своята буржоазна тежест ни дърпа надолу към Земята. Във всеки момент трябва да търсим баланса между луциферическите импулси, които ни издигат нагоре, и ариманическите, които ни теглят надолу. В усилието да постигнем това равновесие намираме Христос. Когато се стремим да добием този баланс, само тогава можем да намерим Христос.

По странно съвпадение се случи едно забележително нещо в човешката еволюция, когато материализмът навлезе в нея. Ще спомена във връзка с него само два документа: "Изгубеният Рай" на Милтън и "Месия" на Клопсток. В тези поеми духовните сили са описани сякаш е бил изгубен един рай, сякаш човекът е бил изгонен от него. Произведенията и на двамата поети са основани на идеята за двойственост във Вселената, на противопоставянето на добро и зло, на Божественото и дяволското. Голямата грешка на съвременните времена е, че световната еволюция се представя като двойственост, докато би трябвало тя да се представя

като троичност. Едната група сили са устремените нагоре луциферически сили, които приближават човека в мистицизма, в сантименталността, във фантазията - в онова във фантазията, което е изродено, гротескно. Тези сили обитават в човешката кръв. Вторите са ариманическите сили, които обитават във всичко, което е сухо, тежко, (говорейки физиологично) в костната система. Христос стои в средата между тези две. Той е третата група сили. Луцифер е първата, Ариман - втората и по средата между тях е Христовата Сила.

Какво тогава се е случило в по-близките дни? Случило се е нещо, на което хората трябва да погледнат с духовно-интелектуална пламенност, защото ако не разберат какво е онова, което се е случило, те не могат да навлязат по правилния начин в Коледния празник. Днес ние четем Милтън и Клопсток, четем техните описания на свръхсетивния свят. Какво

намираме? Навсякъде намираме луциферически качества приписани на Съществата, които са наречени Божествени. Писатели като Милтън и Клопсток описват битката между луциферическите черти, които им се явяват Божествени, и ариманическите черти. И голяма част от онова, което съвременното човечество описва като Божествено, е просто луциферическо. Те не го разпознават като такова, каквото е; точно колкото малко разпознават и онова, което е ариманическо.

Същото нещо се появява в Гьотевия "Фауст", където намираме Мефистофел противопоставен с "Господ". Гьоте също бе неспособен да разграничи луциферическото от ариманическото. Следователно неговият Мефистофел е един вид кръстоска между двамата. Аз вече съм изтъквал това в моята малка книга "Гьотевият критерий на душата" (Geistesart).

Истинските последователи на Гьоте не само цитират буквално от неговите трудове, както правят толкова много академични лица и др. Ако вървим правилно по пътя, по който бе поел Гьоте, така че да сме способни да разпознаваме нещата, в които той трябва да бъде променен, особено ако следваме неговото "Схващане за Света" след 1832 год., тогава можем да говорим за един Гьоте на 1919 год., която скоро ще стане 1920.

Трябва да бъде намерен начинът спокойно да признаем, че в материалистичните столетия много луциферическо е скрито зад онова, на което се казва Божествено. Има много неща, чрез които хората се опитват да разпространяват религия в настоящето, и които достигат човечеството само като думи, породени на крилата на Луцифер.

Едва когато хората са способни още веднъж да разпознаят тази двойнственост - луциферическото, което би ги отвело над самите тях и ариманическото, което би ги отвело долу под самите тях - и да се обърнат от тези две към онова, което е наистина Христово, едва тогава те отново ще правят по правилния начин Коледното събитие, събитието чрез което

трябва да си припомним как онова, което дава собственото си особено значение, своя истински смисъл на Земята, е навлязло в човешката еволюция.

Днес не можем да не си помислим някога за Леонардо да Винчи, за Леонардо който, както знаете, нарисува някога в Милано своята велика картина "Тайната Вечеря" - Христос със Своите ученици около Себе Си. Леонардо е рисувал тази картина дълго време - двадесет години. Той искаше да вложи много в нея, и все не можеше да я завърши, защото винаги правеше нов опит да нарисува фигурата на Юда по правилния начин. При държавното устройство на Милано негов непосредствен

работодател беше абатът на манастира, за който се рисуваше картината. Когато по-късно дойде нов абат, рязък и непоколебим човек, не толкова търпелив като своя предшественик, той отиде при Леонардо и му каза строго, че картината трябва да бъде завършена незабавно. Леонардо отговори, че сега може да завърши картината, защото откакто е дошъл новият абат, вече имал образец за Юда. В кратко време той нарисова лицето на Юда, както ние го виждаме на картината.

Точно както в началото на новата епоха лицето на Юда се появи за Леонардо да Винчи въз основа на творческата вяра, така днес ние многократно имаме случаи да запишем в своите сърца и души факта, че Онзи, Чийто раждане чествуваме в този свят момент, е предаван най-много от онези които заявяват, че е според тяхната религия да подготвят този празник. Ние знаем, че Коледният празник сам по себе си е един от онези, възприети в хода на еволюцията на Християнството, че хората започнали да празнуват Рождество Христово в тези декемврийски дни не преди III-IV век. Събитието на Голгота вече се е било случило преди няколко столетия когато онези, чиито мисли бяха насочени към това Събитие, предприеха нещо толкова ново за онова време като установиха празника Коледа. Много, много по-късно все още бе възможно да бъдат внедрявани нови неща в Християнството. Много от онези, които се нарекоха истински християни, с времето се бореха срещу тези нововъведения. Днес работят наистина много хора, които няма да напреднат по начина, по който собствената им религия напредна, когато прие в III-IV век установяването на Коледа; хора които се придържат строго към онова, за което казват "то е написано", хора които бягат от всяко живо откровение.

Ужасен като състоянието на сын у хората на днешния ден - на хората, които със своите неморални мисли твърде често омърсяват неща, искащи да влязат в духовния живот - най-ужасен от всички е случаят на онези, които предават истинския дух на Християнската еволюция от самата вяра.

Аз желяех да ви представя светлините на Коледната елха днес в това сериозно настроение; надявам се следващия път да говоря за тях по друг повод.

ТРЕТА ЛЕКЦИЯ

От възгледите, представяни тук от известно време, и по-специално от разглежданията, направени от нас през последните няколко дни, ние виждаме колко е важно за по-нататъшната културна еволюция на човечеството, че в нея ще се влее онова, което можем да наречем познание

на Посвещението. Трябва да кажем без никаква съдържаност: Избяването на човечеството от водещия надолу еволюционен ход зависи изцяло от неговото обръщане към едно откровение, което може да дойде само чрез духовно познание.

Макар и да може да се каже, с определена доза чувство или логика, че в наше време ще бъде трудно за най-широки кръгове хора да приемат такова знание, което отначало може да бъде дадено само от малцина, достигнали нивото да могат да виждат в духовния свят, и всички такива възражения, които дори когато изглеждат оправдани, няма да противоречат на застрашителния факт, че без приемането на нареченото тук Антропософска Духовна Наука цивилизацията трябва да потъне в бездната. Работата на Божествените Сили върху Земята трябва да престане, ако тяхната по-нататъшна Космическа еволюция не е свързана с човечеството. Излекуването на човечеството може да се случи само ако достатъчно голям брой хора се проникнат с онова, което се опитваме да кажем тук. Защото само онзи който няма, който изобщо няма да изследва случилото се в целия свят в резултат на последните катастрофални години, само той може да си затвори очите за факта, че ние сме в началния момент на един унищожителен процес, и че нищо няма да ни изведе от този унищожителен процес освен нещо ново. Защото онова, което търсим в самата разрушителна сила, не може никога да бъде нещо друго освен сила на разрушение. Сила за градене наново може да се добие само от източник, непринадлежащ на Земята еволюция досега.

Сега резултатите на черпенето от такива източници са изпълнени с най-значителни трудности. Често сте чували, че Науката на Посвещението не може да се дава на човечеството как да е, без подготовка, защото е необходима определена възприемчивост. Чували сте това непрекъснато, но това че човекът постоянно греша, е точно срещу този начин на мислене. Нека вземем прост пример. Едно от първите, най-основни изисквания свързани с приемането на Науката на Посвещението е, че всеки би трябвало да се опита да се лиши от онова, което наричаме честолюбие, особено когато то се изразява в осъждане на другите според самия него.

Лесно е да видим, че точно това е случващото се в Антропософското Общество. Каква ще бъде ползата да се мълчи за подобни неща? С готовност се признава, че случаят е такъв, но въпреки това най-пагубното нещо в тази насока съществува в Антропософското Движение, и се увеличава взаимната завист. Аз само ще посоча тази страна на въпроса. Днес трябва да говоря за друга голяма трудност при

навлизането на Науката на Посвещението в нашата Земена цивилизация.

На първо място, онова което принадлежи на Мистерията на Човешката Воля трябва да бъде изказано на човечеството по обширен начин. Тази Мистерия на Човешката Воля е скрита за съвременната култура, особено след средата на XV век, след възхода на нашата пета Следатлантска епоха. Съвременната теория за Вселената знае възможно най-малко за волята. Често сме описвали това. Когато е буден, човек никога не изживява съзнателно истинското естество на своята воля. Когато е буден той изживява съзнателно естеството на своите представи, когато е в спящо състояние изживява природата на своите чувства, но дори когато е буден той донякъде спи по отношение на своята воля. Ние изучаваме света като т.н. будни същества, но сме будни само относно представите и идеите, ние сме наполовина будни в нашия чувствен живот и сме напълно спящи в нашата воля. Нека не се заблуждаваме по този въпрос. Ние имаме идеи относно това какво желаем, но само когато волята стане идея, когато волята се отрази от интелекта, ние можем да я преживеем в нашето будно съзнание. Какво протича в дълбините на човешкото същество, дори ако то само вдигне ръката си, което означава да включи своята воля в действие, за това обикновеният човек не знае абсолютно нищо. Това означава, че Мистерията на Волята е изцяло непозната на съвременния човек, и с това е свързан фактът, че цялата ни съвременна цивилизация - особено онази, навлязла след XV век - е абсолютно интелектуална, това е култура на разбирането; защото културата на естествената наука е една интелектуална култура. Волята играе най-малката възможна роля във всичко, което схващаме с нашия интелект, с нашето разбиране. Когато мислим, когато формираме идеи, волята разбира се играе определена роля във формирането на идеите, но само в много фино състояние. Човекът не забелязва как волята пулсира в неговите възприятия и как волята работи вътре в тях по други начини. В тази нова епоха Мистерията на Волята е изцяло забулена за човека от нашата изключително интелектуална култура. Само когато се опитваме да изследваме волята по начините, дадени от Духовната Наука и за които съм говорил, т.е. когато опитваме с помощта на имагинацията и инспирацията да направим активни онези сили, които позволяват на човека да вижда движенията, механизмът задвижван от човешката воля, тогава

ние забелязваме, че в нашия физически живот между раждането и смъртта волята като живо същество не е свързана с градивни, а само с разрушителни процеси. Често съм обяснявал това. Ако самите градивни процеси се случваха в нашия мозък, ако например се случваше само

онова, което произтича от действието на жизнените сили върху храната, ние нямаше да бъдем способни да развием душевен и духовен живот посредством апарата на нервите и мозъка; само поради разрушителния процес, непрекъснато протичащ в нашия мозък, душата и духът пускат корени в онова, което се разрушава. Точно тук е където работи волята. Човешката воля е нещо крайно необходимо, което през нашия физически живот работи до определена степен за смъртта на човека. По отношение на организацията на нашата глава ние непрекъснато умираме; умираме във всеки един момент. Ние живеем само защото останалата част от нашето устройство работи срещу това постоянно умирање в главите ни, за което е отговорна най-вече нашата воля. Независимо от нас в главата ни непрестанно се случва онова, което във външния свят се случва обективно, когато преминем през физическата смърт.

Ншият труп, доколкото сме човешките индивидуалности и влизаме в света на душата и духа през портата на смъртта, престава да бъде нещо важно за нас, но той е от голямо значение за Космоса. Този труп, по един или друг начин, няма значение дали чрез кремиране или погребение, е предаден на елементите на Земята; там по свой собствен начин той продължава онова, което нашата човешка воля прави частично на нервната ни система, на сетивната организация в живота ни между раждането и смъртта. Ние имаме представи и мисли, защото волята разрушава нещо в нас. Ние предаваме нашия труп на Земята, и с помощта на разпадащия се труп, който само продължава същия процес, който постоянно носим в живота си, цялата Земя мисли и има възприятия. Аз характеризирах това от друга гледна точка преди няколко месеца. Онова, което постоянно се случва в Земята чрез разместването на основните Зем-ни субстанции, чрез обединяването (на тези субстанции) с мъртвите човешки тела, е дейност във всички отношения сравнима с дейността на волята, която между раждането и смъртта се упражнява от нас непрекъснато, безсъзнателно, когато движението, разрушаващо така, както се руши един труп, протича в нашата нервна и сетивна система. Между раждането и смъртта волята, понеже е обединена с нашия Аз, работи чрез разрушителните сили в границите на нашата кожа. Същата тази воля работи космически в нашия труп след смъртта ни, в мисленето и формирането на идеи от цялата Земя, когато предаваме своя труп на Земята. По този начин, ние сме космически обединени с онова, което можем да наречем душевно-духовен процес на цялото Земно Битие. Тази представа е

много трудна, тъй като поставя човека конкретно в онова, което е Космическо в нашето Земно Битие. Тя показва връзката на човешката воля с

начина на работа на Всемирната Космическа Воля в Земното Битие, в разрушението, в причиняването на смъртни състояния.

Но точно както нашата по-нататъшна еволюция в духовния свят, след като сме преминали през портите на смъртта, зависи от това да оставим назад своя труп, от факта, че вече не работим с тези сили, а с други, така и здравословната по-нататъшна еволюция на цялата Земя зависи от това дали човечеството на тази Земя обединява себе си не със сили на смъртта, а със сили на живота, сили които се разгръщат в друга посока спрямо силите на смъртта. Да се говори за това днес, когато хората са изпълнени с лични идеи и чувства, е наистина нещо изпълнено с горчивина, защото сериозността на такава истина се изживява само в най-ограничена степен. Човекът не е свикнал да приема тези велики истини с дълбоката сериозност, с която те трябва да бъдат приемани. Въпреки това, може да бъде зададен следният въпрос: "Как е свързано онова, което лежи във волята на човека както го описах, с процесите на разрушение във външната природа?" Тук има нещо, което стои пред днешния човек като най-голяма илюзия. Какво всъщност прави човекът на днешния ден, когато поглежда към природата? Той казва: "Тук се случва природен процес. Той е възникнал от друг процес, който го причинява, а той отново от друг, причиняващ го." И така човек намира верига от причини и последствия в движенията на природата и е много горд, когато по този начин може да схване онова, което той нарича водещи нишки на причинно-следствена верига, намерени във външния свят.

Какъв е резултатът? Ако попитаме някой геолог, физик, химик или някой здравомислещ научен изследовател за неговото честно мнение, на него често няма да му се иска да ви даде последното следствие от неговото схващане за света. Но попитайте го дали не мисли, че Земята, каквато я познаваме - камъни, растения и също много животни - щеше да се развие по начина, по който го е направила, ако ги нямаше хората, и той ще отговори: "Разбира се. От кравите и бикове нямаше да бъдат построени къщи, машини, нямаше да бъдат направени летателни апарати и т.н, но всичко останало, което виждаме и не е работа на човека, щеше да присъства от началото до края точно същото, както ако човекът го нямаше, защото във външната природа има верига от причини и следствия." Онова, случило се после, е резултат от онова, протекло преди това. Според днешния начин на мислене човекът няма нищо общо с образуването на веригата. В този възглед се съдържа точно същата грешка като следната: Пиша дума на дъската. Всяка буква се появява само защото съм я написал, а не защото предишната буква е породила следващата. Ще бъде

пълна безсмислица да кажем: От предходната буква възниква следващата. Изцяло непредубеденото изследване на същественото в процесите на природата ни убеждава в грешката, която правим, когато се предаваме на голямата илюзия на съвременната наука: Последствията са резултати от техните причини. Това не е така. Трябва да търсим другите истинските причини, точно както трябва да търсим в нашия интелект причината за буквите, всяка следваща другата. Взето в широк смисъл, къде лежат най-важните причини за външните събития в природата? Това може да бъде определено само чрез духовно изследване; тези причини лежат в човечеството. Знаете ли къде трябва да гледате, ако желаете да проникнете в същината на наистина основните причини за развитието на природата на Земята? Вие трябва да изследвате как човешката воля, изцяло непозната на съвременното съзнание, може да бъде намерена в центъра на тежестта в човека, т.е. в най-ниската част на неговото тяло. Само част от волята е активна в човешката глава; главната част от волята е центрирана в останалата част от неговия организъм. Онова, което възниква в развитието на външната природа, зависи от отношението на човека към неговата несъзнателна воля. До тук ние сме били способни да се позовем само на един значителен пример за пътя на природата, но той се отнася за пътя на природата като цяло. Често съм изтъквал, че през Атлантската епоха човекът се отдаде на един вид черна магия. Последствието от това бе заледяването на цивилизования свят. В широк смисъл, целият път на природата всъщност е резултат от дейността на волята, не в отделните индивиди, а в различните сили на волята, работещи в човечеството като цяло; сили, възникващи от центъра на тежестта на човека. Ако едно съответно развито същество, да кажем същество от Марс или Меркурий желаше да изучи развитието на Земята, т.е. желаше да разбере какъв е бил пътят на природата, това същество нямаше да опише природата така, както биха го направили някои от учените мъже, а гледайки надолу към света, щеше да каже: Земята е там под мен; аз виждам много точки; в тези точки са центровани силите, от които произлиза развитието на природата. Но тези точки за него няма да лежат във външната природа, а винаги вътре в човека. То, гледайки отвън ще открие, че трябва да гледа в центъра на човека, ако желае да намери причината за случващото се в развитието на природата. Този поглед във връзката на човешката воля с хода на природата като цяло в бъдеще трябва да стане за човечеството неразделна част от естествената наука. С такава естествена наука човекът ще чувства своята отговорност по съвсем различен начин от този, по който прави това днес. Човекът ще се издигне от това да бъде гражданин на Земята до това да бъде гражданин

на Космоса. Той ще се научи да гледа на Космоса като на част от самия себе си.

Пряко нашето внимание е насочено към такива неща, познанието за които ни завладява. Това познание не работи по такъв неясен начин, както прави нашето интелектуално знание. То е взето далеч повече от реално-сти, и следователно работи по много по-жив начин. И понеже начинът, по който то работи е толкова по-реален от смътното знание на съвременния човек, е необходимо още повече той да вземе насериозно онова, което му се разкрива чрез това познание. Човек не може да бъде гражданин на Космоса от една страна в описания по-горе смисъл, а от друга страна да си остава старият Филистимлянин (прен. еснаф - бел. пр.), в когото за последните няколко столетия, т.е. периода от средата на XV век, се е превърнал днешния човек. Ние не можем от една страна съзнателно да искаме да участваме в процесите на Космоса, и от друга страна да желаем да клюкарстваме с нашите приятели, както се прави толкова често в ресторантите и клубовете в тази буржоазна епоха след XV век. В същото време в човечеството трябва да се надигне друга етика, друг морален импулс, ако Науката на Посвещението ще навлиза наистина сериозно. Тъй като всичко това подготвя по лош начин, тъй като явяването на Ариман на нашата Земя, както ви казах, работи особено много като сила, затваряща навлизането на Науката за Посвещение. Наскоро говорих по тези факти, за да дам някакви насоки за духа, който трябваше да обхване нашия Коледен празник тази година. Сега само ще обобща накратко.

Връщайки се назад в еволюцията на нашата Земя ние откриваме, предхождаща нашата материалистична цивилизация, Гръко-Латинската цивилизация, продължаваща назад до VIII в. пр.н.е. Ние виждаме, около две хиляди години преди началото на тази Гръко-Латинска епоха да се случва нещо, което можем да опишем така, сякаш старият живот на мъдростта от ранните времена прониква в гръцките земи. Ницше е почувствал това в забележителна степен, дори и патологично. От началото на своята духовна дейност той се е чувствал опонент на Сократ, и никога не се уморяваше да говори за по-голямата стойност на пред-Сократовата Гърция отколкото на след-Сократовата. Несъмнено е вярно, че със Сократ за човечеството настъпва велика епоха, епоха която достига своят връх през XIV-XV век. Но тази епоха на Сократ сега е извървяла своя път, завършила е правилно. Сократическата епоха е тази, в която чистата логика и чистата диалектика възникнаха от по-ранната инстинктивна мъдрост. Възникването на чистата логика, на чистата диалектика от древната ясновидска мъдрост е главната характеристика на западната култура. Тази логика, тази диалектика, е

оставила своя отпечатък също и върху Християнството, защото теологията на запада е една диалектическа теология. Но възникналото в Гърция като диалектика, като мисъл

сведена до абстракция, продължава назад до Мистерииите на Изтока. Сред тези Мистерии бяха онези, основали цивилизацията, която по-късно се превърна в китайската. През ранната китайска цивилизация Луци-фер се въплъти в човешка форма. Не трябва да скриваме от себе си факта, че Луцифер е живял веднъж във физическо тяло, както и Христос по времето на Мистерията на Голгота ходеше по Земята във физическо тяло. Но е само тесногръдо неразбиране на Луциферовото въплъщение, ако гледаме на всичко, идващо от Луцифер, като "да не се докосва". От Луцифер, например, е възникнало величието на самата Гръцка култура, уникалното древно изкуство, артистичният импулс на човечеството, какъвто самите ние все още го виждаме. Но в Европа всичко това бе втвърдено в прости думи, лишени от съдържание. Отначало Християнството беше схващано в Европа чрез луциферическата мъдрост. Важният момент е този, че в гръцката мъдрост, развила се като Гнозис за да разбере Мистерията на Голгота, старата луциферическа мъдрост бе съдействала, бе придала на стария Гнозис неговата форма. Фактът, че Мистерията на Голгота облече себе си в онова, което Луцифер бе дал на човечеството на Земята, бе най-великата победа на Християнството по онова време. Но когато отслабваше тази луциферическа култура, на която чрез въплъщението на Луцифер бе предаден човекът, постепенно навлезе онова, което подготвяше идващата инкарнация на Ариман в западния свят. Когато нарее времето - а то се подготвя - Ариман ще се въплъти в човешко тяло в западния свят. Това събитие трябва да се състои, точно както са се случили и другите - например, че Луцифер се е въплъщавал и че Христос се е въплъщавал. Това събитие е предопределено в еволюцията на Земята. Най-важното нещо е просто това: да не забравяме факта, че трябва да се приготвим правилно за него, защото Ариман няма да работи само когато е инкарниран в човешко тяло; той и сега подготвя своето явяване от свръхсетивния свят. Оттогава той вече работи в еволюцията на човечеството. От там той търси своите средства, чрез които се приготвя за онова, което трябва да стане.

Крайно необходимо за благоприятното въздействие на онова, което Ариман ще донесе на човечеството - а той ще донесе полезни дарове, също както направи и Луцифер - е това хората да заемат правилното отношение. Най-важното нещо е човекът да не пропусне, спейки, идването на Ариман. Когато се състои въплъщението на Ариман в западния свят, ние просто ще видим вписано в местния регистър

раждането на Джон Уилям Смит (разбира се, името няма да бъде това), и хората ще гледат на детето като на гражданин с обикновено положение като всеки друг, и ще проспят какво се е случило в действителност. Нашите университетски професори определено няма да се разтревожат дали хората проспиват

това или не. За тях случващото се ще бъде просто раждането на Дж. У. Смит. Но в ариманическата епоха е крайно важно хората да знаят, че тук имат работа само външно с Дж. У. Смит, че вътрешно присъства Ариман, и че не трябва да се заблуждават с приспивна илюзия за това какво се е случило. Дори сега не можем да отстъпим пред никаква заблуда. Тези неща се подготвят. Сред най-важните средства, с които Ариман трябва да работи от другата страна, е подпомагането на абстрактното мислене в човека. И понеже днес хората се придържат толкова много към това абстрактно мислене, те работят по начин, най-благоприятен за идването на Ариман. Трябва да осъзнаете, че няма по добър начин да се подготвим за факта, че Ариман се стреми коварно да плени цялата Земя за своята еволюция, от това човекът да продължи да живее абстрактен живот, напоявайки себе си с абстракции, както той прави в днешния социалния живот. Това е една от хитрините, един от изкусните способности, чрез които Ариман се приготвя по свой собствен начин за своето господство над Земята. Вместо да покажат на човека днес от убедителен опит какво трябва да се случи, водачите му предлагат теории по всички теми, включително и по социалния въпрос. За измислящите тези теории познанието, придобито чрез опита е абстрактно, защото те си нямат представа за това какво е истинският живот. Всичко това е подготовка от Ариманическа гледна точка.

Но има също и друга подготовка за Ариман, която се състои в погрешен възглед за Евангелията. Това също е нещо, което трябва да се оповестява в наше време. Знаете много добре, че днес има наистина много хора, особено сред официалните представители на тази или онази форма на религиозно изповедание, които се борят докрай срещу онова ново Христово познание, което се надига сред нас от Науката за Посвещение. Такива хора, ако не засвидетелстват вярност към простия рационализъм, приемат Евангелията; но какво знаят всъщност тези хора за истинското естество на Евангелията? Това са хората, които през XIX век приложиха спрямо Евангелията историческо-научния метод на външния свят. Какво е дошло от Евангелията чрез научния метод на последното столетие? Нищо друго, освен че схващането за Евангелията постепенно е станало напълно материалистично. Вниманието ни първо бе привлечено от противоречията в четирите Евангелия. След това, от признаването на тези противоречия дойде свличането надолу. И най-

накрая, какъв е резултатът от това изследване на Евангелията? Какво друго освен, бих могъл да кажа, измъкване на Евангелията от пантите им? Какво търси в Евангелията такъв изследовател като теологът проф. Шмидел? Той се опитва да докаже, че те не са просто плод на фантазията, създадени само за да възхваляват Христос Исус. И така следва ограничен брой посочвания,

неблагоприятни за Христос. Те, твърди той, би трябвало да са били пропуснати, ако Евангелията са били написани само за възхвала на Исус. Следователно ние оставаме с чувството, че той признава всички възражения, направени към Христос Исус, така че накрая да запази за Евангелията малък етикет на тази световна наука. Дори този малък етикет ще даде път. Човекът няма да спечели нищо от тази светска наука. Той няма да добие нищо, що се отнася до автентичността на Евангелията от начина, по който ги разглеждат тези хора. За да имаме правилно отношение към тези Евангелия, трябва да знаем защо са възникнали те, т.е. трябва да знаем истинското им предназначение. Това познание може да бъде получено само с разбиране, оплодено от Духовната Наука.

Ако се потопим в Евангелията, ако усвоим тяхното съдържание и сила, тогава добиваме от тях една душевност. Никаква външна историческа наука няма да обясни загадките на Евангелията; но ние можем да се потопим в Евангелията, и тогава получаваме едно душевно съдържание. Това душевно съдържание обаче, е една голяма халюцинация - определено най-одухотворената халюцинация, халюцинацията на Мистерията на Голгота. Най-висшето, което може да се добие от Евангелията, е халюцинация за Мистерията на Голгота, нито повече, нито по-малко. Точно тази е тайната, позната на по-голямата част на съвременната Католическа църква. По тази причина не се допуска Евангелията да се изучават от миряните, защото има страх, че хората ще открият, че не могат да имат историческо познание за Христовата Мистерия, а само халюцинация на тази Мистерия на Голгота. Мога също да кажа имагинация; защото халюцинацията е толкова одухотворена, че е същинска имагинация. Но няма да се придобие повече от имагинация от съдържанието на Евангелията.

Какъв е пътят от имагинацията до реалността? Пътят ще бъде открит чрез Духовната Наука, не чрез онова, което е външно Духовната Наука, а чрез самата Духовна Наука. Това означава, че имагинацията на Евангелията ще бъде издигната до реалност чрез Духовната Наука. От най-голяма важност за Ариман е така да подготви своето възплъщение, че хората да не последват този път на Духовната Наука от имагинацията на Евангелията до реалността на Мистерията на Голгота. Точно както е от най-голям интерес за Ариман човекът да поддържа любовта като абстра-

кция, така е от негов най-голям интерес и хората да таят все повече и повече форма на набожност, изградена само върху Евангелията. Когато обмислите това ще осъзнаете, че голяма част от съществуващите днес вероизповедания са предварителната работа на Ариман за целите му в това Земно съществуване. По какъв начин би могъл някой да служи по-добре на Ариман от това, да вземе решение да използва външна власт, нала-

гайки на вярващите да се подчинят на тази власт, и да не четат никаква антропософска литература? Не може да се направи по-голяма услуга на Ариман от това да се осигури голям брой хора да не четат антропософска литература. Вече споменах в тези лекции кои са хората, решили се на този начин на действие. Единственият начин да се представят определени факти днес е те безрезервно да се поставят в светлината на истината. Днес трябва да се осъзнае, че напредъкът на света има определена връзка с Космическите периоди, ограничени от луциферовата инкарнация, която по време и място стои преди Мистерията на Голгота. Но по пътя на този напредък се случва възплъщението на Ариман на запад, така че противодействащите сили са увеличени. Инкарнацията на Ариман, която не е много далеч в бъдещето, може да бъде подпомогната в своя път също и от помрачено почитане на Евангелията, както и от абстрактното мислене.

Много хора днес изживяват вътрешно чувство на удобство, затваряйки се за тези сериозни факти. Антропософите не трябва да се чувстват по този начин, напротив, те трябва да развият определен устрем да правят колкото се може повече, за да разпространят Духовната Наука сред човечеството. Напълно погрешно е да се мисли, както се прави често, че ние трябва да стигнем до разбиране с хора като онези, за които говорих. Глупаво е да се вярва, че можем да се разберем с тези хора, защото те не го желаят. Смисълът е в това да изясним на останалото човечество какъв вид хора са те. Ние трябва да говорим за такива хора. Всичко възможно е било направено, така че те могат да стигнат до разбирателство с нас. Нужно е само те да прочетат без предразсъдъци онова, което е тук, да му отдадат сериозното си внимание. Ние трябва строго да различаваме онези хора, които вредят на прогреса на човечеството от другите, при които трябва да отидем и да им кажем как се причинява подобна вреда. Опи- тът да стигнем до разбиране с първите изобщо няма смисъл и цел; защото тези хора външно ще бъдат склонни на съгласие, ако вече нямаха по- следователи, които да ги подкрепят. Тогава те за себе си биха били готови да стигнат до разбиране. Спешната нужда пред нас е точно това, да отворим очите на хората. Само че, за съжаление, твърде често в нашия собствен кръг се правят усилия да се стигне до компромис в това

отношение и липсва куражът, необходим за безусловно подвърждаване на истината. Не трябва да живеем с илюзията, че можем да стигнем до разбирателство с този или онзи, който не желае по никакъв начин да се разбере с нас. От нас се изисква решително да защитаваме истината докато сме способни. Специално това за мен изглежда резултат от разбиране на онова, което е свързано с еволюцията на човечеството.

ЧЕТВЪРТА ЛЕКЦИЯ

В навечерието на Нова Година винаги е подходящо да се напомни как миналото и бъдещето са свързани заедно в живота и в съществуването на света, как миналото и бъдещето са свързани в целия живот на Космоса, от който е част човекът, как миналото и бъдещето са свързани във всяка част на живота, с който нашето индивидуално съществуване е свързано, е преплетено чрез всичко, което сме могли да направим и помислим през изминалата година, и чрез всичко, което можем да планираме за идващата година.

Мислите които, най-вече в отговор на вътрешна нужда, извикваме пред своите души с преглеждането на това, което сме направили през изминалата година, и на онова което възнамеряваме да направим през следващата година, трябва да бъдат проникнати със съответната сериозност и възвишеност в съгласие с духа на Антропософската Духовна Наука, така че да можем чрез съзерцание на великите Космически събития да просветлим тези мисли с висшата светлина, която можем да получим от Духовната Наука. Как стои този наш човешки живот по отношение на миналото и бъдещето? Той е като огледало. Наистина, сравнението с огледало се доближава до реалността много повече, отколкото може да изглежда на пръв поглед. Стремещът да добием малко себепознание е като стоене пред огледало. Ние стоим, гледайки в огледалото и там в това огледало лежи миналото, за което знаем, че отражението му е в огледалото. Зад огледалото лежи онова, в което отначало не можем да погледнем, точно както в пространството е невъзможно да видим онова, което лежи зад едно огледало. Може би тук трябва да се повдигне въпросът: Какво е онова, което в нашия свят-огледало съответства на среброто, покриващо отзад, което превръща прозрачното стъкло в огледало? В обикновеното огледало стъклото е покрито отзад, така че не можем да видим през него. Какво съставлява покритието на света-огледало, който отразява миналото отдалечено от нас, и отначало пази бъдещето скрито от погледа ни? Света-огледало е покрит с нашето собствено същество, със собственото ни човешко същество. Трябва само да не забравяме, че с обичайните средства на познание наистина сме неспособни да видим себе си, да видим какво

сме ние самите. Ние не можем да погледнем през себе си, ние гледаме през себе си точно толкова малко, колкото виждаме през едно огледало. Когато се вгледаме в себе си, много неща се отразяват обратно към нас, неща които сме преживели, неща които сме научили, но собственото ни същество остава скрито от нас, защото отначало можем да виждаме през себе си точно толкова малко, колкото можем да виждаме през обикновено огледало. Гледайки на въпроса общо или, бих могъл да кажа, в абстрактното, може да разгледаме това сравнение с огледа-

лото, както току-що го описах. Но когато стигнем до детайли, са необходими изменения. Опитвайки се да разгледаме назад своя живот чрез този огледален процес (защото разглеждането на нашия живот, на онова, което вътрешната ни душа отразява, е един огледален процес), ние трябва да признаем: Онова, което виждаме отразено там, е само част от нашите преживявания. Когато се опитате да разгледате назад своите изживявания, вие ще намерите, че те постоянно са подложени на прекъсвания. Вие виждате какво ви е донесъл денят; но не виждате какво ви е донесла предишната нощ. Изживяванията през нощта са прекъсвания. Вие разглеждате вчерашния ден, но не разглеждате нощта преди него, и т.н. Не- прекъснато се вмъкват периоди през време на нощта, незапълнени с мисли върху изживяванията ни. Илюзия е да се мисли, че обхващаме целия си живот, когато си спомняме за него; ние само съединяваме до някаква степен какво съдържат дните ни. В действителност, ходът на нашия живот застава пред нас с постоянни прекъсвания.

Сега можем да попитаме: Тези прекъсвания в течение на нашия живот необходими ли са? Да, необходими са. Нямахме ли такива прекъсвания в хода на нашия живот или, говорейки по-конкретно, в ретроспекцията върху жизнения ни път, тогава, като човешки същества, ние щяхме да бъдем изцяло неспособни да възприемем своя Аз. Щяхме да виждаме живота си изпълнен просто със света отвън, и в нашия живот изобщо нямаше да има азово съзнание. Това, че сме способни да изживеем, да усетим Аза си, зависи от факта, че нашият жизнен път мъдро бива прекъсван постоянно. Днешното човечество е изправено пред критичен период във връзка точно с това възприятие на Аза, породено от прекъсванията в течение на живота. Когато едно човешко същество гледа назад към живота и, както току-що бе обяснено, достига своя Аз чрез това гледане назад, този Аз на днешния човек в определено отношение е празен, ние знаем само това, че имаме Аз. В ранните периоди на Земята еволюцията хората знаеха повече. Точно както в обичайния всекидневен живот сънищата на индивида смътно се надигаха от неговите нощни опитности, така и ясновидско-

атавистичните възприятия на човешките същества от ранните епохи се надигаха от Аза. Тези ясновидско-атавистични възприятия бяха сънища само в своята форма; онова, което те съдържаха, беше реалност. Може да кажем: Азът на днешния човек е бил опразнен от ясновидско-атавистичното съдържание, което е било опора на хората от миналите епохи, прониквайки ги с убеждението, че имат нещо общо с един божествен елемент, че са свързани с нещо божествено. От тези атавистично-ясновидски виждания възникна в човешкия съзнателен живот онова, което се превърна в религиозно чувство и религиозно благоговение към Съществата, към които бяха отправени религиозни култове и

религиозни жертвоприношения. Как стоят нещата днес? Днес Азът е опразнен от тези атавистично-ясновидски виждания, и когато погледнем назад към Аза, той е повече или по-малко една точка в нашия душевен живот. Съдържанието на този Аз е здрава опорна точка, но въпреки това е само точка. Сега обаче живеем в епоха, в която точката отново трябва да стане кръг, една епоха, в която Азът трябва отново да приеме съдържание. От последната третина на XIX век духовният свят прави мощно нахлуване в нашия сетивен свят, за да може Азът отново да приеме съдържание. Ето защо от 70-те години на XIX век духовният свят желае да навлезе отново в нашето физическо Битие посредством откровения по нов начин. Онова, към което се стремим в Антропософската Духовна Наука, е следното: С готовност да приемем всичко онова, което се опитва да навлезе чрез духовно откровение от един друг свят - свят, който обаче носи в себе си нашия свят - и да облечем тези откровения в тер-мини, чрез които те да могат да бъдат съобщени на човека. Тези откровения не са нищо по-малко от онова, което определено (в известен сми-съл) отговаря за бъдещето на човечеството. Това наистина не е бърз поглед зад огледалото, а е осигуряване за бъдещето, например, че когато като човешки същества ние бързаем да посрещнем бъдещето, т.е. бързаем да пристъпим зад огледалото - което означава да се изправим пред бъдещето - тогава онова, с което ще си имаме работа в бъдеще, ще може да се случи с пълна сила, ако първо сме проверили своите сили, ако първо сме ги укрепнали с онова, което чрез Духовната Наука ни се разкрива от духовния свят.

Точно както в миналото човешкият Аз бе изпълнен със атавистично ясновидско съдържание, което му осигуряваше връзка с Божественото, така днес нашият Аз трябва да се изпълни с ново духовно съдържание, получено в пълно съзнание, съдържание което ни дава отново връзката, обединяваща душата ни с Божественото Душевно Същество. Хората на миналото притежаваха атавистично ясновидство. Последното

наследство на това атавистично ясновидство е едно абстрактно отражение, абстрактната сила на познание, притежавана от съвременните хора. Тя е един много размит остатък от ранното ясновидство. Човекът на днешния ден може да почувства, че това размиване, това логическо диалектическо размиване на предишното атавистично ясновидство вече не може да поддържа душата му. Тогава в него ще възникне копнежът да получи нещо ново в своя Аз. Но онова, формирало края в еволюцията на човечеството от примитивните времена до настоящето, сега трябва да се направи отправна точка. В стари времена човекът имаше ясновидски откровения и не ги разбираше. Днес човекът трябва първо да разбере, трябва да напегне докрай своите интелектуални сили, трябва да упражни в най-го-

ляма степен своя разум. Ако го използва така чрез намиращото се пред него в Духовната Наука, човечеството отново ще развие силата за приемане на духовното ясновидски. Това определено е нещо, което повечето хора днес желаят да избегнат, например, да използват своя здрав човешки разум за разбиране на Духовната Наука. Ако беше възможно да се избегне употребата на човешкия разум, то също щеше бъде възможно и напълно да се избегне навлизането на духовни откровения в нашия Земен свят.

Така минало и бъдеще са свързани заедно в навечерието на Нова Година, в този Космически новогодишен ден. Защото онова, което предстои, е наистина един вид Космически новогодишен ден. Бъдещето стои пред нас като един огромен въпрос, не като неопределен абстрактен въпрос, а като конкретен въпрос. Как можем да се доближим до онова, което като въпрос поставен на човечеството под формата на духовно откровение, се стреми все повече и повече от последната третина на XIX век насам да навлезе в нашия Земен свят? И как да го поставим спрямо откровенията на миналото? Тези въпроси би трябвало да се изживеят. Тогава бихме почувствали колко е важно да насочим своите стремежи към онова, което е представено тук като Антропософска Духовна Наука. Тогава бихме осъзнали сериозността и възвишеността на копнежа по Духовната Наука. Особено необходимо в настоящето е да имаме това чувство. Защото ние не се занимаваме с никакъв вид произволна човешка воля ("Will- kur"); ние се занимаваме с нещо, което като Космическо познание желае да ни се разкрие от световната еволюция; ние се занимаваме наистина с онова, което Боговете желаят да направят от човека. Но тук сме изправени пред факта, че когато ние от една страна се обръщаме към Духа, от друга страна онези, желаещи само да почитат миналото, са обзети от духа на противоречието, от духа на противодействието. И колкото повече се опитваме с цялата си сила да

обхваанем духа на бъдещето състояние на човека, толкова по-сигурно хората на миналото ще бъдат обхващани от духа на противопоставянето. Може да се забележи сред днешните хора, че религиозното чувство се опитва да поеме нов живот. Налучкващите опити са многобройни. Опитите на Духовната Наука не трябва да бъдат налучквачи. Чрез такива опити трябва да се обхване реалния, конкретен свят. Почти като предупреждение за онова, което трябва да стане е, че сме изправени пред онези, които казват: "Обикновеното религиозно предание не ни е достатъчно; ние искаме да имаме вътрешна религиозна опитност, ние не искаме само да чуваме съобщението, че според преданието Христос е живял и умрял в Палестина преди толкова много години - ние искаме да изживеем в своите души опитност за Христос." В много среди намираме такива идеи, надигащи се сред хората, сред хора

които вярват, че нещо от опитността за Христос се е надигнало в дълбините на душите им.

Това са напипващи опити, често дори съмнителни опити, защото в същото време хората са изпълнени с егоизма на своите души, и тогава се отклоняват от всяко предразположение към Духа. Въпреки всичко тези копнежи по вътрешна духовна опитност съществуват, и трябва да бъдат оценявани дори налучквачите опити за такова вътрешно духовно изживяване, за нов интерес към духовния свят. Но духът на съпротивата винаги ще възниква.

Съдейки по онова, което самият той е написал, такъв един представител на духа на миналото наскоро е произнесъл доста забележителни думи в Щутгарт, противоречиви опити, напипващи опити да предизвика нов религиозен интерес, нова религиозна опитност, с опити да достигне наистина ново конкретно познание за Духовния свят, както в случая на Антропософската Духовна Наука. В "Пиесата на пастирите", представена във Валдорфското училище, един от пастирите, който имал духовно виждане, каза че наистина почти загубил дар слово. Когато прочетох последната страница на "Духовна Наука и Християнство" на Гогартен, трябва да кажа, че и аз почти изгубих способността си да говоря, защото е наистина изумително, че някой би казал такива неща в днешно време. Това са неща като това, че в навечерието на Космическата Нова Година би трябвало да се провокира съзерцаване на сравнението на миналото с неизбежното бъдеще. Какво казва всъщност този представител на религията? Не знам дали се осъзнава цялото му значение. Той казва: "Днес - би трябвало да кажа във всички времена - главната задача е да запазим елементарното чувство на набожност, за което съм говорил. Днес то почти изцяло липсва. Ние сме заети с религиозни "интереси" и религиозни "опитности". Откакто

Антропософията осигури такъв добър материал за "интереси", и такъв добър медиум за "опитности", хората са безпомощни и безсилни да се съпротивляват, когато ги срещнат. Хората знаят дори по-малко за онази основна, елементарна връзка, връзка възникнала от набожността, която премахва всеки религиозен "интерес" и разпръсква всяка религиозна "опитност", връзката между Бог и творение. И понеже човекът знае малко за тази връзка, той знае дори още по-малко за онази друга връзка, за безусловният пряк съюз между Бог и човека."

Тук виждаме в името на религията отхвърлен всеки религиозен интерес, осуетена всяка религиозна опитност. Мястото на религиозния интерес и на религиозната опитност заема една изцяло неопределена "връзка", която разбира се не може да бъде диференцирана, и която авторът не желае да определи. Ние наистина губим ума и дума, когато един религиозен учител казва: "Истинската набожност трябва да изгони всеки ре-

лигиозен интерес и да осуети всяка религиозна опитност." Стигнали сме толкова далеч, че сме неспособни да осъзнаем какво означава един официален религиозен представител да казва: "Махнете религиозния интерес! Махнете религиозната опитност!" Виждате, отделно от факта, че Гогартен не знае, че той самият изобщо нямаше да може да говори за религия, ако в миналото нямаше атавистични религиозни интереси и религиозни опитности; отделно от факта, че той като официален представител на религията никога нямаше да може да намери публика, ако религията не бе навлязла в еволюцията на човечеството чрез религиозни интереси и религиозни опитности; настрани от всичко това, всичко казано ви току-що ви доказва казаното от мен преди това, че в настоящето самите хора, считащи себе си за истински представители на религиозния живот, работят за унищожаването на всичко онова, което е съществено в религията. Изгубили ли са тези хора всякаква способност за разбиране на онова, което е свойствено на човешката душа? Могат ли тези хора още да не разбират, че когато човекът отправя своето внимание към нещо, вниманието е водено от интерес, и че всичко навлизащо в човешкото съзнание е основано на опитности? Изглежда така, сякаш човешките същества вече изобщо не говорят от човешко съзнание, а само от дух на противоборство. Трябва да имаме това в предвид с пълна сериозност, когато поглеждаме в огледалото, което така тайнствено показва миналото и скрива бъдещето - макар и в известен смисъл огледалото да разкрива също и бъдещето по описания от мен начин.

Цел на Антропософската Духовна Наука е да обслужва религиозния интерес и да дава съдържание на религиозната опитност. С какъв

резултат? В течение на годината (1919) пред Светото Римско Папство бе повдигнат въпросът дали учението, наречено теософско, е в съгласие с учението на Католическата църква, и дали е позволено да се принадлежи към теософско общество, да се посещават теософски срещи и да се четат теософски книги и списания. Отговорът във всички случаи беше "не", не на всичко. Това е духът на противодействието, на противоречието, и йезуитът Цимерман го интерпретира по-особено с прилагането на това вето на Светото Римско Папство също и спрямо Антропософията. Не е нужно да излагам пред вас трудовете на Цимерман в подробности. Всички познавате вятърът, който духа от определени кръгове срещу Антропософската Духовна Наука, и това е дъхът на противоречивия дух. Духът, носен от този вятър, може да се почувства в следните думи, написани от същия този Цимерман, който от години разпространява лъжата, че аз съм бил свещеник-рenegат: "Поради отстъпничеството на техния генерален секретар, д-р Рудолф Щайнер, взел със себе си повечето от членовете, Теософското Общество се надига отново до някаква степен в течение

на годините, и сега притежава около 25 ложи, една пета от които определено са донякъде бездейни, и публикува в Дюселдорф като свой официален орган "Das Theosophische Strebe" ("Теософският стремеж"). Последователите на Щайнер, нарекъл своята Теософия "Антропософия" след своето напускане, наскоро се оплакаха, че той е станал непродуктивен, че няма нови "виждания", че винаги изнася лекции върху същите неща, че скоро ще трябва да се хвърли в нещо ново, и т.н." Това проправя пътя за друга статия, занимаваща се по същия интелигентен начин с "Троичния социален организъм". Виждате ли какъв дух на истина поддържа този йезуит? Един йезуит не само представя своето лично мнение, а мнението на Католическата църква. Той говори само като член на Католическата църква. Казаното от него представлява мнението на Католическата църква. Трябва да съдим за такива неща от морална гледна точка. Трябва да попитаме дали някой, който третира истината както прави този човек - човек, освен това високо уважаван от една особена религиозна общност, може да бъде високо уважаван от истинския дух на човечеството.

Докато въпроси от този род не се разглеждат с необходимата сериозност, няма да достигнем до правилното разбиране за навечерието на Космическата Нова Година. В настоящия момент е крайно необходимо да достигнем това правилно разбиране. За нас е съществено да разширим своите симпатии - уви, симпатиите ни често възникват от егоистични източници - до великите човешки отношения, и да почувстваме към цялото човечество онази човешката симпатия, която ни подтиква да

направим едно духовно движение като нашето плодотворно за еволюцията на човечеството. Можете ли да изживеете, скъпи мои приятели, в това време, че самият Дух на Космоса е онзи, който от десетилетия търси вход? Можете ли да изживеете през идващата нощ, че този Дух, опитващ се да навлезе в човечеството, ще бъде тук така приет, че душите на онези, искащи да чувстват и мислят с Антропософската Духовна Наука, могат да усетят своето обединение с този нов Дух, който желае да навлезе в света - Духът, който единствен може да донесе на Земния свят, светът който се разрушава - новия градивен импулс от Небето. В този час, един символичен час всяка година, изискващ да го преживеем като решителен час между миналото и бъдещето - в този час можете ли да обедините своите души с новия Дух; можете ли да така да изживеете в душите си допира на миналата година с идващата година, че отминаващата Космическата година да може да се свърже с изгряващата Космическа година?

Но отминаващата Космическа година ще изпраща още много последствия в бъдещето; разрушителни сили в сферите на Духа, на справедливо- стта, на икономиката. Следователно толкова по-необходимо е колкото

се може повече хора да бъдат обхванати в най-вътрешните дълбини на своите души от новата година на духовното бъдеще, и да развият воля, която може да бъде основата на нов духовен свят, свят изграден в бъдещата еволюция на човечеството. Грижешите се за бъдещето на човечеството не са онези, които биха убили религиозния интерес, които биха премахнали религиозната опитност, а само онези, единствено онези, които могат да видят как поради интелектуалността на нашата епоха старият религиозен интерес замира, как старият религиозен живот се парализира. За бъдещето се грижат само онези, които виждат как човечеството трябва да бъде обхванато от нов интерес, как в човечеството трябва да възникнат нови религиозни опитности, така че човекът да може да внесе в Космоса нови зародиши за едно бъдещо съществуване.

ПЕТА ЛЕКЦИЯ

Посрещайки ви днес с новогодишни поздравления, бих искал да изразя пожеланието всеки един от вас да осъзнае в дълбините на своята душа колко големи и настойчиви са изискванията на настоящия момент що се отнася до еволюцията на човечеството, и като резултат от това осъзнаване всеки един от своето собствено място да съдейства доколкото може в изпълнението на онова, от което човечеството се намира в такава нужда. По това време на годината, символично

изразяващо срещата на миналото и бъдещето, бих искал вместо въведение към нашето новогодишно съзерцание, което с право е също и съзерцаване на целия ход на времето, да припомня няколко откъса от есета, които написах преди повече от 30 години и които скоро ще бъдат публикувани. Въпреки че са свързани с лични преживявания, тези съчинения имат определено значение, ако искаме да се вгледаме в цялото духовно положение на днешния ден. Моята цел когато ги писах беше, както ще забележите, да пробудя съвестта на германския народ, да дам израз на онова, което можеше да се възприеме дори тогава като поначало липсващо в духовния живот на германската нация. Ще ви прочета няколко пасажа от едно от есетата, озаглавено "Духовният знак на днешния ден". Тези пасажи се отнасят към случвалото се преди повече от 30 години, към едно минало, което тогава беше настояще. Аз прибавих самия духовен живот, преобладаващ по онова време, към симптомите, проявяващи се най-подчертано в мисловния живот на германската нация. Аз написах: "Нашето поколение си пропомня със свиване на раменете периода, когато през целия духовен живот на германския народ протичаше един философски поток. Мощният импулс на времената, завладяващ умовете на хората в края на миналото столетие (т.е. на XVIII век) и в началото на това, и смело посрещашо най-висшите задачи, които можем да си представим, сега се разглежда като

нежелано отклонение. Ако някой се осмели да повдигне възражение, когато разговорът се насочи към фантазиите на Фихте или към въображаемата игра на мисли и думи на Хегел, той бива сметнат от своите слушатели просто за дилетант, който има толкова слаба идея за духа на съвременното научно изследване, колкото и за пълнотата и сериозността за философските методи. В най-добрия случай Кант и Шопенхауер са толерирани от нашите съвременници. Както изглежда, възможно е да проследим до Кант недостатъчно малкото философски трохи, използвани от съвременната наука като основополагащи; а Шопенхауер, освен своите строго научни трудове, също е написал и малко неща в лек стил по теми, достъпни за хора с ограничен духовен кръгзор. Отворен ум за сремящото се към най-големите висоти на света на мисленето, разбиране за извисяването на духа, който в областта на науката вървеше успоредно с нашия класически културен период - това сега липсва. Сериозната страна на това явление се появява само когато вземем под внимание, че упоритото отклоняване от тази духовна цел означава за германския народ загуба на неговото собствено Себе, откъсване от Духа на Народа. Защо- то този стремеж извира от една дълбока нужда в немския характер. Той не навлиза в умовете ни

желаейки да отрече разнородните грешки и едностранчивите заблуждения, които Фихте, Хегел, Шелинг, Оукън и други допуснаха при своите смели нашествия в царството на идеализма. Но импулсът, който в цялото си величие ги вдъхновяваше, не трябва да бъде погрешно разбиран. Този е импулсът, който е най-подходящ за една нация от мислители. Германският народ не се характеризира с онзи жив усет за непосредствената реалност, или външната страна на природата, който позволи на гърците да създадат своите чудесни и непреходни творения на изкуството. Вместо това сред немците има непрекъснат подтик на духа към причините за нещата, към външно скритите, дълбоки начала на обкръжаващата ни природа. Точно както гръцкият дух намери израз в своя удивителен свят на пластични форми, така германският, посъсредоточен в себе си, лесно се отваря за природата, но по тази причина повече със собственото си сърце, подхранвайки общуване със своя собствен вътрешен свят, търсейки своите завоевания в света на чистата ми- съл. Следователно начинът, по който Фихте и неговите наследници разглеждаха света, беше наистина германски. Ето защо техните учения бяха приемани толкова ентузиастично; ето защо за известно време те завладяваха целия живот на нацията. Ето защо ние не трябва да скъсваме с тяхното духовно водачество. Нашето разрешение на трудностите трябва да бъде в това да превъзмогваме грешките, докато продължаваме естествения ход на развитието, открито установен по онова време. Не е трайно

онова, което тези духове откриха или мислеха да открият, а това как те се изправяха пред проблемите."

По времето, когато бе написано това есе, на германският народ трябваше да бъдат показани тези истини, заплашващи да изчезнат от неговия кръгзор. Тогава живеехме в друга епоха спрямо сегашната, в една епоха в която, желяхме ли го, все още беше възможно за определени кръгове да се обединят с Духа, тогава в началото на упадъка му, и така да подготвят пътя за всеобхващащо и трайно развитие на човешкия импу- лс. Наистина, по онова време трябваше да бъде възможно да се намерят такива хора сред онези, наричащи себе си лидери на нацията, сред оне- зи, които подготвиха по-младото поколение за по-късния живот. Тогава нямаше опити от рода на излизащите сега на преден план в Русия. По онова време (в Германия) онези, възпитавали младите, все още имаха шанса да се обърнат към целите и намеренията на стария духовен живот, предизвиквайки надигането му в новата форма. Но никой не желяеше да слуша ни най-малко глас, който настоява, че сред хората отново трябва да се надигне

за живот истински духовен стремеж. Всяко мнение, поддържано твърдо от низшите и висши кръгове на водачите на народа през предходните 30 години, беше атака отправена срещу целите и намеренията на духовния мироглед.

Ще ви припомня, че когато написах това есе, аз вече бях публикувал моите възгледи върху Гьотевия светоглед, върху Гьотевите научни идеи. Бях изтъкнал две големи опасности в областта на мисленето, в полето на активното научно изследване. Аз въведох по онова време два израза, дефиниращи двата големи врага на човешкия духовен прогрес. От една страна говорих за "догмата на откровението", а от друга страна за "догмата на обикновената опитност". Желаях да покажа, че едностранчивото развиване на догмата на откровението, така както се е развила в религиозните изповедания, бе точно толкова гибелна, колкото и постоянното налагане на т.н. догми на опитността, т.е. непрекъснатото наблягане само върху всичко онова, което външният сетивен свят, светът на материалните фактически данни, предлага на учените и социолозите. С течение на времето възникна задачата за представяне на тези мисли по-конкретно, за разкриване на реалните сили зад това или онова явление.

Какво тогава лежи зад всичко, към което се насочва вниманието ни, когато се споменава догмата на откровението? Днес, във всеобхватен смисъл, там лежи всичко онова, което наричаме луциферически влияния в хода на човешката еволюция. А зад догмата на опитността лежи всичко онова, което отново във всеобхватен смисъл наричаме ариманически влияния в човешката еволюция. В настоящата епоха онзи, който желае да води хората само под влияние на догмата на откровението, ги води в

луциферическа посока; онзи, който желае вместо това да води хората, както правят учените, само според догмата на външната сетивна опитност, ги води в ариманическа посока. Не е ли подходящо новогодишно съзерцание в тези сериозни за нас времена да прегледаме последните 30 или 40 години и да изтъкнем колко е необходимо днес още да повтаряме повикът на онова време, да го надигаме отново, но много по-силно? Външният ход на събитията през тези последни 30 или 40 години ясно показва оправданието на този зов; защото онзи, който гледа на случвалото се без предубеждения, трябва да си каже: "Нямаше да ги има днешните бедност и мизерия, ако този зов бе станал реалност в сърцата на хората от Централна Европа по онова време." По онова време той звучи на- празно. Днес Светото Римско Папство го посреща с декрета от 18 юли 1919 година, и висшите духовници заявяват от своите амвони, че Антро-пософията не трябва да се чете в моите книги, защото папата ги

забра- нява. Информацията относно нея може да бъде получена от писанията на моите опоненти. Това решение се случва едновременно с преговорите за римо-католическа нунциатура в Берлин под покровителството на берлинското правителство със социалистическа насоченост! Това отново е нещо, което показва духовния знак на епохата. Дали днес някой може наистина да призове най-вътрешните сили на онези, които още са способни да почувстват нещо от духовните импулси в човешката еволюция, така че да могат те да се събудят, така че да могат те да видят как стоят нещата в действителност. Най-важното нещо днес е, че човекът трябва да може да намери себе си. Но да намерим собственото си Себе изисква увереност в собствените ни душевни сили. Малко е постигнато сред хората днес с призоваване към тази убеденост в собствените им душевни сили. Хората искат от една страна подкрепата на нещо, което ги принуждава отвътре да мислят и искат онова, което е правилно, или от друга страна, подкрепата на нещо, което ги принуждава отвън да мислят и искат онова, което е правилно. Винаги намираме по някакъв начин тези две крайности у хората; те никога не искат да си помогнат, да се стремят с дейни сили към равновесието между тези две крайности.

Нека преразгледаме този духовен знак на настоящето, опитащ се да стане социален и материален белег. Нека отново го обсъдим до някаква степ- пен. Ние чуваме стария марксистки зов да се надига в Източна Европа: "Сред хората трябва да бъде установен такъв социален ред, където всеки може да живее според своите индивидуални способности и нужди; трябва да бъде създаден социален ред, където личните способности на всеки човек могат да бъдат напълно взети под внимание и където могат да бъдат задоволени оправданите нужди на всеки отделен човек." Взето абст- рактно, към тези думи не може да се отпрати каквото и да било възра-

жение. Но от друга страна чуваме личност като Ленин да казва: "Сред днешните хора такъв социален ред не може да бъде основан; възможно е само да се установи преходен социален ред; възможно е само да се установи нещо, което е несправедливост" - разбира се в най-широкия смисъл на думата. Несправедливостта наистина присъства до абсурдна степен във всичко, което основават Ленин и неговите последователи. Защото Ленин и последователите му вярват, че само посредством преминаване през преходен социален ред може да бъде произведена нова човешка ра- са, раса която още не съществува, и само когато я има расата ще бъде възможно да се въведе социалният ред, където всеки ще може да използва своите способности, където всеки ще може да живее според своите нужди. Тогава това е каквото те целят: формирането на

раса от хора, която още не съществува, с цел да се реализира един идеал който, както казах, може да бъде оправдан в абстрактното.

Не би ли трябвало достатъчен брой хора, когато чуят за такива неща като това, да могат да намерят себе си и да схванат цялата сериозност на сегашното положение в света? Не е ли време тази сънливост да престане, когато пред нас се появи нещо от този род, посочвайки най-изразително знака на настоящото време - тази сънливост, която ни предизвиква да затворим малко очите си, така че да не схванем цялото значение на такова нещо? Нищо няма да ни помогне да постигнем конкретно вникване в тези неща, освен това да изоставим пътищата на отвлечеността в духовния живот. А за това трябва първо наистина да добием чувството, че където има само изобилие от думи и фрази за душата и духа, там разговорът е чиста абстракция. Ние трябва да можем да усещаме кога за душата и духа се говори като за реалност. Например, говорейки за човешките способности: Те възникват като прояви от вътрешното същество на човека, когато индивидът израства. Благодарение на някои от своите во- дачи, човечеството се чувства принудено да се развива съгласно тези способности и сили, които излизат наяве в растящото човешко същество. Но в тази област на нашите чувства може да се вярва, само ако определено възприемаме в проявлението на тези сили и способности едно проявление на Божественото; ако можем да си кажем: Човекът е дошъл в този свят на сетивни реалности от един духовно-душевен свят на същества и онова, което външно се проявява като човешки сили и способности и което развиваме в себе си и в другите, идва от един духовен свят и сега е поставено във физическо човешко тяло. А сега, разгледайте духовното значение на онова, което е било обяснявано на това място от десетилетия; то ще ви покаже, че с вграждането на човешките способности и сили във физическото човешко тяло на луциферическите същества бе дадена възможността да се приближат до тези човешки способ-

ности и сили. Не може да бъде извършена каквато и да е работа в областта на човешките способности и сили, била тя под формата на лична дейност или в ученето на другите, или в съдействането за общата култура, без свързване с луциферическите сили. В онази област, която човекът трябва да премине преди да влезе във физическо съществуване чрез раждането или зачатиято, луциферическите сили не могат пряко да се доближат до човешките способности и сили. Въплъщаването във физическа човешка обвивка е начинът, по който луциферическите сили могат да достигнат човешките способности и сили. Само ако без предубеждение погледнем в лицето този факт, ние заемаме правилно

становище в живота спрямо всичко, надигащо се от човешката природа като индивидуални способности и сили. Ако затворим очите си за онова, което е луциферическо, ако отречем, че то съществува, тогава отстъпваме пред него. Тогава душата изпада в онова настроение, в което желае преди всичко да се предаде на някаква принуда отвътре, така че чрез всякакви видове мистични или религиозни сили да може да освободи себе си от необходимостта от призоваване на своето собствено свободно Себе, или от търсене на Божественото в света, от развитието на собствено свободно Себе. Хората не искат да мислят за себе си, те искат да се прояви някаква определена сила отвътре, съгласно която да могат да убеждават логично. Те не искат да изживеят истината; те искат да изживеят само онази вътрешна сила, принуждаваща ги отвътре, проявяваща се в дока- зателството, което не се позовава на опитност, а вместо това се обръща към една духовна сила, която взема връх над човека, която го принуждава да мисли по този или онзи начин за природата и за самото човечество. Хората се предават на луциферическите сили, извиквайки в себе си тази вътрешна принуда, тази вътрешна сила.

Начинът, който може да се използва, така че човекът да се обърне към тази вътрешна принуда, така че да не се издигне до свободна, честна позиция в духовния свят, е той да бъде принуден да мисли, че няма такива три члена на човешкото естество като тяло, душа и дух; да му се забранява да мисли, както всъщност се случва на Осмият Вселенски Църковен Събор в Константинопол, че човекът се състои от тяло, душа и дух, и да му се заповяда да остави настрана всички мисли относно духа. Това са вътрешни връзки, които повече не може да бъдат пренебрегвани. Трябва да ги посрещнем днес ясно и без предубеждение. През 869 год. сл. н.е. бе решено да се забрани вярата за духа в човека. В онази година започна водещият надолу към Луцифер наклон в европейската цивилизация. И днес имаме пълния резултат. Достатъчно дълго човечеството е отстъпвало пред наклонността да не изживява истината, а да позволява върху него да работи принудата на довода, на безличния аргумент. Като

резултат човечеството е изпаднало в другата крайност. Не е имало истинско разбиране на човешките способности и сили, никой не е искал да признае, че, както обясних, в човешките способности и сили живеят луциферически сили, когато първите са въплътени във физическа човешка обвивка. Резултатът бе тази погрешна гледна точка - господстващата днес в човечеството, относно индивидуалните способности и сили в човешката природа.

Човешките нужди, възникнали първо от неговото чисто физическо естество, съставляват другия полюс на човека. В своите "Писма по Естетика" Шилер е характеризирал тези нужди много точно, противопоставяйки ги на човешката абстрактна логична сила. Той ги нарича основни нужди ("Notdurft"), докато логическата принуда я характеризира като другата сила, сила бродеща в духовните сфери. През великия период на германската еволюция една личност като Шилер бе на път да обхване точно полярните противоположности в човека. Времето още не бе узряло да се каже повече от това, което Шилер, Гьоте и други с такива възгледи казаха. Върху нашата настояща епоха лежи необходимостта от градене по-нататък върху началото. Ако продължаваме да градим, ще възникне Антропософската Духовна Наука. Онзи, който е запознат само с едностранчивата сила на доказателството в духовната сфера, се учи да познава в живота само едностранчивата сила на природните инстинкти в човешките нужди. Лесно е да си представим, че когато човекът със своите способности и сили влиза във физическия сетивен свят чрез зачатие или раждането, и Луцифер надвисва над него и от онова, което би трябвало да притежава самият човек, взема нещо от една част, от главата на човешкото същество, то в човека остава един низш вид сила за упражняване на неговата независимост в сферата на нуждите му. Чрез онова, което Луцифер от една страна взема за себе си, от другата страна Ариман добива възможността да си присвои онова, което работи в нуждите на човешката природа. Догмата на чисто външната сетивна опитност постла пътя за пълната ариманизация на инстинктивния сетивен живот на човечеството през последната третина на XIX век. Съвременният човек стои днес пред един ужасен факт, защото не осъзнава, че спасението е в състоянието на равновесие между тези две крайности, между способностите от една страна, и нуждите от друга страна. Материалистичният дух в човека го кара да гледа само на тялото като причиняващо способности, т.е. човекът гледа само основната луциферическа сила на способностите. Способностите стават луциферически вследствие на тяхното навлизане в човешко тяло. Ако човек вярва, че способностите изникват от човешкото тяло, тогава той вярва в Луцифер, а ако вярва, че нуждите

изникват от тялото, тогава той вярва само в ариманическата страна на такива нужди.

И какъв експеримент се прави днес в Източна Европа под ръководството на запада? (Това ръководство не е очевидно само поради факта, че Ленин и Троцки са духовни ученици на запада, а също и поради факта, че

Ленин бе изпратен в Русия с изолиран железопътен вагон от д-р Хелфанд, германският чиновник, който го съпровождаше. Така че онова, наречено болшеvizъм, е нещо, пренесено в Русия от германското управление и германското военно командване.) Какво се опитват да постигнат те в цивилизацията на Източна Европа? Прави се опит да се премахне всичко човешко, всичко възплътено в човешко тяло като човек, и да се впрегнат заедно Луцифер и Ариман с цивилизацията, която те представ- ляват. Бъде ли осъществено това на изток, тогава производствената фабрика на Луцифер и Ариман би създадала един свят, изключващ всичко благотворно за отделното човешко същество, а самият човек ще бъде наместен точно в тази луциферическо-ариманическа цивилизация като част на машина, в цялостната работа на машината. Но частите на една машина не са живи и се оставят да бъдат намествани, докато човешката природа е вътрешно жива, проникната от душа, проникната от дух. Тя не може да пасне в една чисто луциферическо-ариманическа организа- ция, а би загинала в нея. Само едно разбиране на Духовната Наука може да схване онова, което всъщност се случва днес в материалистичния свят, който няма и най-смътна представа за Духа. Само проникателността на Духовната Наука и нейната жива задълбоченост са онова, което може да обясни какво означава факта, че през последните 30 или 40 години същностното естество на германския народ не се обърна към онази германска духовност, посочена в моето есе, и че в този германски културен свят сме стигнали до там хората на властта да считат за правилно, чрез човек намиращ се на служба при тях да изпратят в Русия (в изолиран железопътен вагон) хората, въвеждащи Луцифер и Ариман. В наши дни не трябва просто да гледаме и после спокойно да си лягаме в присъствието на онова, случващо се всъщност в дълбините на духа на настоящото време. Би трябвало да почувстваме, че трябва да кажем: "Ние сме изоставили и потъпкали онова, което в епохата на Шилер и Гьоте бе създадено в духовния живот на Германия. И ние имаме задачата да започнем оттам, където те спряха, и да градим по-нататък." Няма по-добра новогодишна мисъл, която да влезе в душите ни, от решителността да направим това наша отправна точка.

Преди няколко години ви казах следното: През 60-те и 70-те години на миналото столетие във Виена, мястото където бяха съставени моите есе- та, живя един учител, Хайнрих Дайнхардт. Духът на този човек го до-

веде от гледна точка на Шилеровите "Писма по Естетика" да вземе активно участие в педагогиката, една наука, тогава следваща с пълна пара материалистичния пример от неговите дни. Дайнхардт написа в няколко чудесни послания, отпечатани по онова време, разясняващи

Шилеровите "Писма по Естетика", че човекът трябва да бъде възпитаван да разпознава непреодолимата нужда от логика от основните нужди ("Notdurft"), които живеят само в инстинкта. Дайнхардт бе един от онези, които надигнаха предупредителния зов: "Трябва чрез образованието да предотвратим онова, което ще се случи със сигурност в противен случай." Той още не можеше да говори с понятията на Духовната Наука, но той изтъкна със свои собствени думи неизбежното идване на луциферическо-ариманическата култура, ако науката на образованието, изкуството на образованието не се определят от този баланс. Хайнрих Дайнхардт имаше нещастieto да бъде съборен на улицата и да счупи крака си. Съвсем проста операция можеше отново да го оправи, но докторите откриха, че той бил толкова недохранен, че ранените части нямало да се оправят. Така този човек, който можеше да прозре толкова дълбоко в събитията на своите дни, умря вследствие на незначителен инцидент. Да, в Централна Европа хората, които бяха отправени към това да породят нещо от духовното, бяха оставени да умрат от глад! Този пример би могъл да се умножи много пъти. Онези, пишещи като йезуитът отец Цицерман, когото споменах вчера, вероятно няма да умрат от глад. Няма да умрат от глад онези, които пишат следното: "В брой шести на седмичника "Dreigliederung des Sozialen Organismus" ("Тричленният социален организъм") се възхвалява това, че "новият импулс" (фраза, любима на антропософите) се основава на пълнотата на Щайнеровото духовно познание. Директорът на цигарения завод "Валдорф-Астория" в Щутгарт основа "Свободно Валдорфско Училище" за децата на работниците и на ръководството, училище базирано на импулсите на всички мисли, дошли от Антропософската Духовна Наука на д-р Щайнер. В това училище "Антропософията ще бъде художествения метод на образование". Онези, които се подиграват и стъпкват в прахта пожеланото от духа, със сигурност няма да умрат от глад дори в тези тежки дни.

Но наистина е необходимо да приемем в своите души новогодишните импулси, които ни предпазват от сънливо и невнимателно преминаване покрай онова, което се случва всъщност, импулси които ни карат твърдо да приемем непреклонната цел на Антропософската Духовна Наука. Също и в нашите собствени кръгове виждам мнозина, които биха искали да проспят нещата, които им се разкриват, без състрадание, без състрадание за онова, случващо се в наше време и което, оставено на себе си, трябва да доведе до крах! Има личности, на които им липсва кураж,

които се присъединяват към Антропософското Общество и тогава казват: "Да, Духовната Наука е нещо, което ми харесва, но не искам да

имам нищо общо с обществена дейност, тя няма място в нея." Такива членове могат да вземат пример от нашите противници. Йезуитът отец Цимерман следва всичко, което правим. Той завършва статията, спомената по-горе, с изречението: "Седмичникът "Троичният социален орга- низъм", например брой осми, разбира се поддържа мнението, че "църквата заговорничи" срещу историческата задача на самоопределянето на индивида." Също и в други статии йезуитът отец Цимерман показва колко сериозно взема всичко, което правим.

Би било добре ако онези, които са в нашето Общество, също вземат насериозно нещата по правилния начин. Шпионите, които са нашрек за всяко слабо място, което могат да открият в Антропософската Духовна Наука и във всичко произлизащо от нея, не са малко на брой. Мисля, че знаете, че аз не съм толкова глупав да ви кажа какво следва, това не е обикновена суета, и така че рискувам да загатна за него. От едната страна на нашите противници естествено възниква желанието да намерят място за атака тук или там. Добре е, следователно, да прочетем следния пасаж на съчинението на д-р Рителмайер "Щайнер, война и революция": "Случи ми се да наскоро да имам разговор с млад шведски учен по ико- номика, преминал строгото обучение на икономистите на Касел. Той ми каза, че е прочел книгата на Щайнер много внимателно, от край до край, с очакването да го разобличи като дилетант; но не могъл да намери никаква грешка." В нашите кръгове би трябвало да разглеждаме по-сериозно такива теми. Основата, на която трябва да градим, е познанието: Тук се желае нещо, което няма нищо общо с несвързания говор на Теосо- фията, присъстващ другаде. Тук ние градим върху същата строга проникателност в нещата, каквото се изисква от всяка друга призната наука. Чувстваше ли се наистина това, тогава бихме разбрали защо се случи събитието, което отец Цимерман дефинира като отстъпничество. Знаете, че не беше отстъпничество, а че бяхме изгонени, защото бе невъзможно да се внесе никаква задълбоченост в това общество на разводнен говор, там не се искаше никаква истинска сериозност. Те желаеха само да продължат бърборенето по същия начин, по който те бръщолевеха от годи- ни, особено във връзка с теми, по които всички възможни неща можеха да се кажат без познание за духовния свят. Онова, от което нашата епоха най-много се нуждае, е най-голяма сериозност в сферата на духовния живот.

Днес, на Нова Година, в края на моето гостуване, исках да ви поговоря отново за тази дълбока сериозност. Мое най-искрено желание е в нашите редици да дойде новогодишното пожелание - пожелание, което всеки

един може да оформи за себе си - чрез душите и сърцата на нашите приятели очите им да се отворят до някаква степен за онова, което е нужно толкова много, за онова, което от самия Дух може да помогне на човечеството. Спасение няма да бъде намерено в никоя външна организация. Върху човешката еволюция трябва да бъде отпечатано нещо ново. Тези факти трябва да се узнаят, и да се почувства, че тези факти трябва да се узнаят, е наистина най-ценната новогодишна мисъл, която може да се надигне в сърцата ви. Тази година, 1920, ще бъде натоварена с много важно решение, ако могат да се намерят достатъчно хора, способни да разпознаят нуждите на човечеството, каквито ги посочих днес. 1920 ще донесе нищета и страдание, ако не могат да се намерят такива хора, ако инициативата вземат само онези, които желаят да продължат да работят по стария начин.